

บทที่ 4

การควบคุมต้นทุนและการวางแผนควบคุมระบบบำบัดน้ำเสีย

ดังได้กล่าวไว้ในเบื้องต้นในเรื่องเกี่ยวกับหลักการบริหารการผลิต (ในบทนำ) แล้วว่า การควบคุมคือกระบวนการในการวัดความก้าวหน้าของงานโดยเปรียบเทียบกับแผนงานที่กำหนด โดยมีวัตถุประสงค์คือ

1. เพื่อให้มั่นใจว่าการปฏิบัติงานได้ดำเนินไปยังเป้าหมายที่ต้องการ ซึ่งในบทนี้เป้าหมายที่ต้องการก็คือการควบคุมต้นทุนในการบำบัดน้ำเสียให้ได้ตามต้นทุนมาตรฐานที่กำหนดไว้ ดังแสดงในตารางที่ 3.4 และเพื่อให้ น้ำที่ผ่านการบำบัดแล้วมีคุณภาพได้ตามมาตรฐานที่กำหนด โดยค่ามาตรฐานที่กำหนดได้แสดงดังในตารางที่ 4.1 (สภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย, 2538) ดังนี้

คุณภาพที่กำหนด	ค่ามาตรฐานที่ควบคุม (มก./ล.)	หมายเหตุ
1. พีเอช	5.0 - 9.0	
2. น้ำมันและไขมัน	5.0	
3. ค่าของแข็งละลายน้ำได้	5,000	
4. ค่าสารแขวนลอย	150	
5. บีโอดี	20	
6. ซีโอดี	120	

ตารางที่ 4.1 แสดงค่ามาตรฐานน้ำทิ้งที่กำหนด

2. เพื่อให้ผู้บริหารได้ทราบข้อมูลอย่างทันทั่วถึง เพื่อตัดสินใจปรับเป้าหมายให้เหมาะสมกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลง ซึ่งในที่นี้ก็คือการตัดสินใจในการปรับปรุงพัฒนาระบบบำบัดน้ำเสีย และดำเนินการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นกับระบบบำบัดน้ำเสีย ซึ่งเกี่ยวข้องไปถึงการวางแผนงานการผลิตหลักของทั้งโรงงานอีกด้วย

เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ดังกล่าวในประการที่ 1. นี้จึงได้จัดทำคู่มือการควบคุมการทำงานของระบบบำบัดน้ำเสียของแต่ละหน่วยบำบัดน้ำเสีย (Instruction Manual) โดยแบบฟอร์มที่ใช้ในการจัดทำคู่มือการทำงานของระบบบำบัดน้ำเสียแต่ละหน่วยบำบัดได้พยายามประยุกต์หลักการของระบบมาตรฐานไอเอสโอ 9000 (ISO 9000) ในส่วนของการจัดทำคู่มือการทำงานมาใช้ โดยในแบบฟอร์มของคู่มือการควบคุมการทำงานของระบบบำบัดน้ำเสียนี้จะมีหมายเลขเอกสาร ซึ่งหมายเลขเอกสารมีความหมายดังต่อไปนี้

เช่น หมายเลขเอกสารที่แสดงรหัส “REF058001-02” ตัวอักษรแต่ละตัวจะมีความหมายดังนี้

ตัวอักษร 3 ตัวแรก “REF” หมายถึงแผนกกลั่นน้ำมันพืช (Refinery Department)

ตัวเลข 3 ตัวถัดมา “058” หมายถึงพื้นที่ของโรงผลิตนั้น ๆ ซึ่งในที่นี้ระบบบำบัดน้ำเสียของโรงงานถูกจัดอยู่ในพื้นที่หมายเลข 58

- ตัวเลข 3 ตัวถัดมา “001” หมายถึงลำดับที่ของขั้นตอนในการบำบัดน้ำเสียตามรูปแสดงขั้นตอนการบำบัดน้ำเสีย (รูปที่ 3.5) ซึ่งขั้นตอนที่ 1 ของระบบบำบัดน้ำเสียก็คือบ่อเก็บกักน้ำเสียที่มีสภาพเป็นกรด
- ตัวเลข 2 ตัวถัดมา “02” หมายถึงเอกสารที่แสดงนี้เป็นเอกสารประกอบของขั้นตอนหลักที่ 1 ของระบบบำบัดน้ำเสีย (คือบ่อเก็บกักน้ำเสียที่มีสภาพเป็นกรด)

สำหรับคู่มือการทำงานของระบบบำบัดน้ำเสียนี้ได้เริ่มใช้งานจริงตั้งแต่วันที่ 1 ธันวาคม 2539 เป็นต้นมา โดยผู้ควบคุมการทำงานของระบบบำบัดน้ำเสียตั้งแต่หัวหน้าหน่วยลงไปถึงระดับพนักงานคุมเครื่องจะใช้เป็นคู่มือในการเดินระบบบำบัดน้ำเสีย ซึ่งคู่มือการทำงานของระบบบำบัดน้ำเสียแต่ละขั้นตอนมีรูปแบบ และรายละเอียดการทำงานดังต่อไปนี้

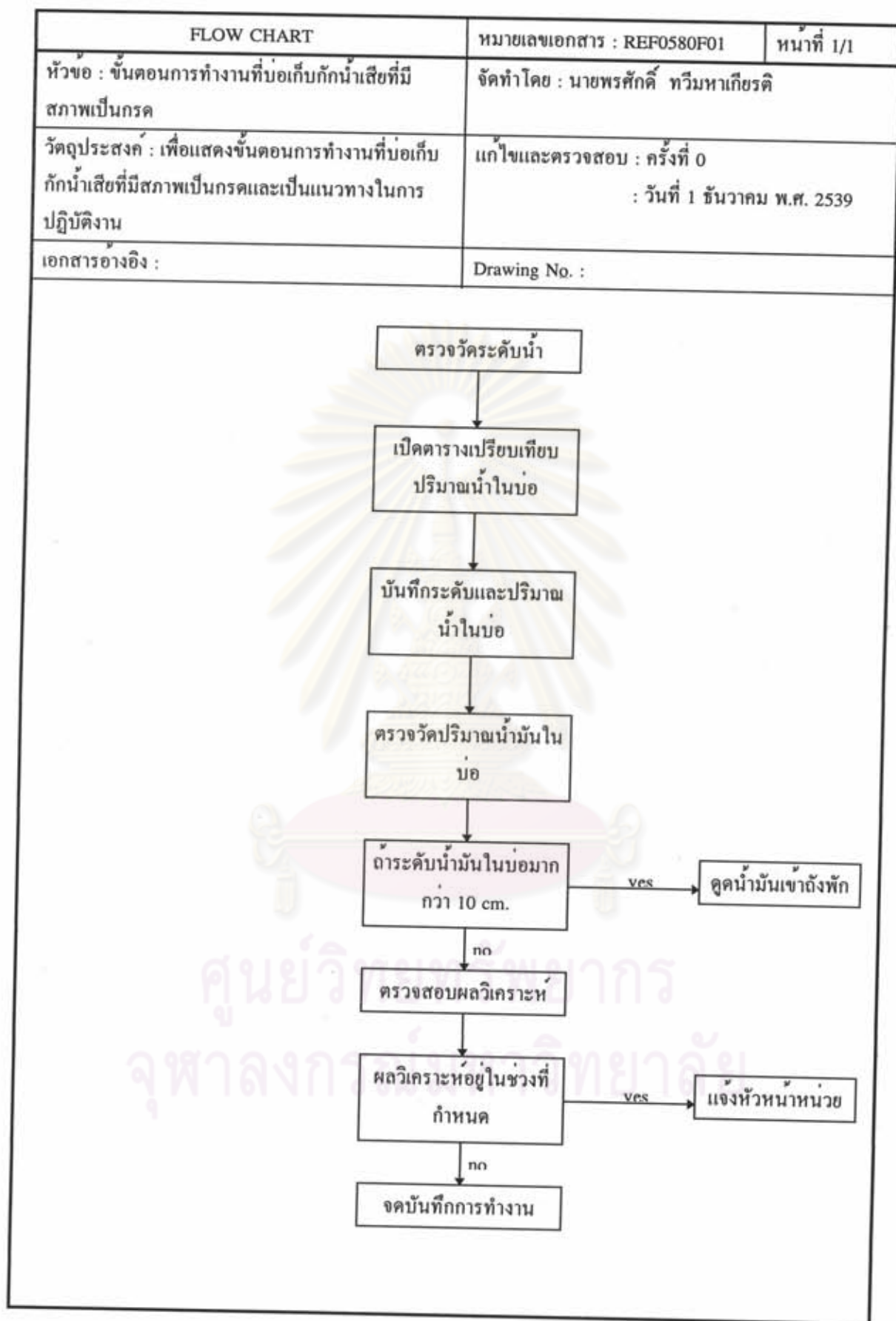

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางมาตรฐานค่ากำหนดน้ำเสีย		หมายเลขเอกสาร : REF058000		หน้าที่ 1/1			
หัวข้อ : ตารางแสดงค่า Characteristics ของน้ำเสียที่ผ่านแต่ละหน่วยการบำบัด		จัดทำโดย : นายพรศักดิ์ ทวีมหาเกียรติ					
วัตถุประสงค์ : เพื่อให้เป็นค่าอ้างอิงในการควบคุมระบบบำบัดน้ำเสีย		แก้ไขและตรวจสอบ : ครั้งที่ 0 : วันที่ 1 ธันวาคม พ.ศ. 2539					
เอกสารอ้างอิง :		Drawing No. :					
ตารางแสดงค่ากำหนดของ Characteristics of Waste Water							
UNIT	Characteristics (mg / l)						
	pH	DS	COD	Oil & Grease	SS	BOD	MLSS
1. Acid Pond	1.0	-	-	-	-	-	-
2. Alkali Pond	6.0- 11.0	-	-	-	-	-	-
3. Slop Tank	3.0-4.0	-	-	-	-	-	-
4. Balancing Basin	6.0-7.0	5,000- 10,000	6,000- 10,000	1,000 (max)	-	5,000 (max)	-
5. DAF Unit	5.0-7.0	6,000- 10,000	3,000- 4,000	200 (max)	300 (max)	3,000 (max)	-
6. Pre-Treatment Tank	6.0-7.0	6,000- 10,000	2,000- 3,000	100 (max)	150 (max)	1,500 (max)	-
7. Aeration Basin	6.0-7.0	6,000- 10,000	-	-	-	-	3,000- 5,000
8. Sedimentation Tank	5.0-9.0	15,000 (max)	120	5 (max)	150 (max)	20 (max)	-

ตารางที่ 4.2 แสดงค่ากำหนดของลักษณะสมบัติของน้ำเสียแต่ละจุด

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

WORK INSTRUCTION	หมายเลขเอกสาร : REF058001	หน้าที่ 1/1
หัวข้อ : วิธีการควบคุมและปฏิบัติงานที่บ่อเก็บกักน้ำเสียที่มีสภาพเป็นกรด	จัดทำโดย : นายพรศักดิ์ ทวีมหาเกียรติ	
วัตถุประสงค์ : เพื่อควบคุมปริมาณน้ำเสีย และปริมาณน้ำมันในบ่อเก็บกักน้ำเสียที่มีสภาพเป็นกรดกรด	แก้ไขและตรวจสอบ : ครั้งที่ 0 : วันที่ 1 ธันวาคม พ.ศ. 2539	
ผู้รับผิดชอบ : พนักงานควบคุมระบบบำบัดน้ำเสีย : หัวหน้าหน่วย	อนุมัติโดย :	
	วันที่อนุมัติ :	
เครื่องมือและอุปกรณ์ : ขวดเก็บตัวอย่าง, หลอดแก้วยาว 1.0 เมตร		
เอกสารอ้างอิง : REF058000, REF058001-01, REF058001-02, REF058001-03	Drawing No. :	
ขั้นตอนการปฏิบัติงาน		
1. เก็บตัวอย่างน้ำเสียส่งห้อง Lab และตรวจระดับน้ำในบ่อเก็บน้ำเสียที่มีสภาพเป็นกรด (จากไม้วัดระดับในบ่อ) 2. เปิดตารางมาตรฐานแสดงปริมาณน้ำเสียในบ่อเก็บกักน้ำเสียที่มีสภาพเป็นกรด (จากเอกสารหมายเลข REF058001-01) 3. บันทึกปริมาณน้ำเสียในบ่อเก็บกักน้ำเสียที่มีสภาพเป็นกรดลงในสมุดบันทึกรายงานผล และ Shift Record 4. ตรวจวัดปริมาณน้ำมันที่ลอยอยู่เหนือผิวน้ำในบ่อเก็บกักน้ำเสียที่มีสภาพเป็นกรด (ตามวิธีในเอกสารหมายเลข REF058001-02 ข้อปฏิบัติในการตรวจวัดระดับน้ำมัน) 4.1 ถ้าระดับน้ำมันที่วัดได้มากกว่า หรือเท่ากับ 10 เซนติเมตร ให้ทำการดูดน้ำมันเข้าถังพักน้ำมัน (ตามวิธีในเอกสารหมายเลข REF058001-03 ข้อปฏิบัติในการดูดน้ำมันจากบ่อเก็บกักน้ำเสียเข้าถังในถังพัก) เพื่อรอเข้ากระบวนการต่อไป 4.2 ถ้าระดับน้ำมันที่วัดได้ต่ำกว่า 10 เซนติเมตร ให้ดำเนินการข้อต่อไปได้ 5. นำผลวิเคราะห์ตัวอย่างน้ำเสียที่มีสภาพเป็นกรดมาวิเคราะห์หาค่าที่ได้อยู่ในช่วงที่กำหนดหรือไม่ (ตามเอกสารหมายเลข REF058000 ค่ากำหนดลักษณะสมบัติของน้ำเสีย ; Characteristic of Waste Water) 5.1 ถ้าผลวิเคราะห์ได้มากกว่าค่ากำหนด ให้แจ้งให้หัวหน้าหน่วยทราบทันที และหลังจากดำเนินการแก้ไขแล้วให้เก็บตัวอย่างน้ำเสียส่งห้อง Lab อีกครั้ง 5.2 ถ้าผลวิเคราะห์อยู่ในช่วงค่ากำหนด ให้ดำเนินการในขั้นต่อไป 6. จัดบันทึกการทำงาน, การวัดผล, ระดับและปริมาณน้ำเสียในบ่อเก็บน้ำเสีย และผลวิเคราะห์ที่ได้จากห้อง Lab ลงในสมุดบันทึกการทำงานลง Shift Record อย่างละเอียด		

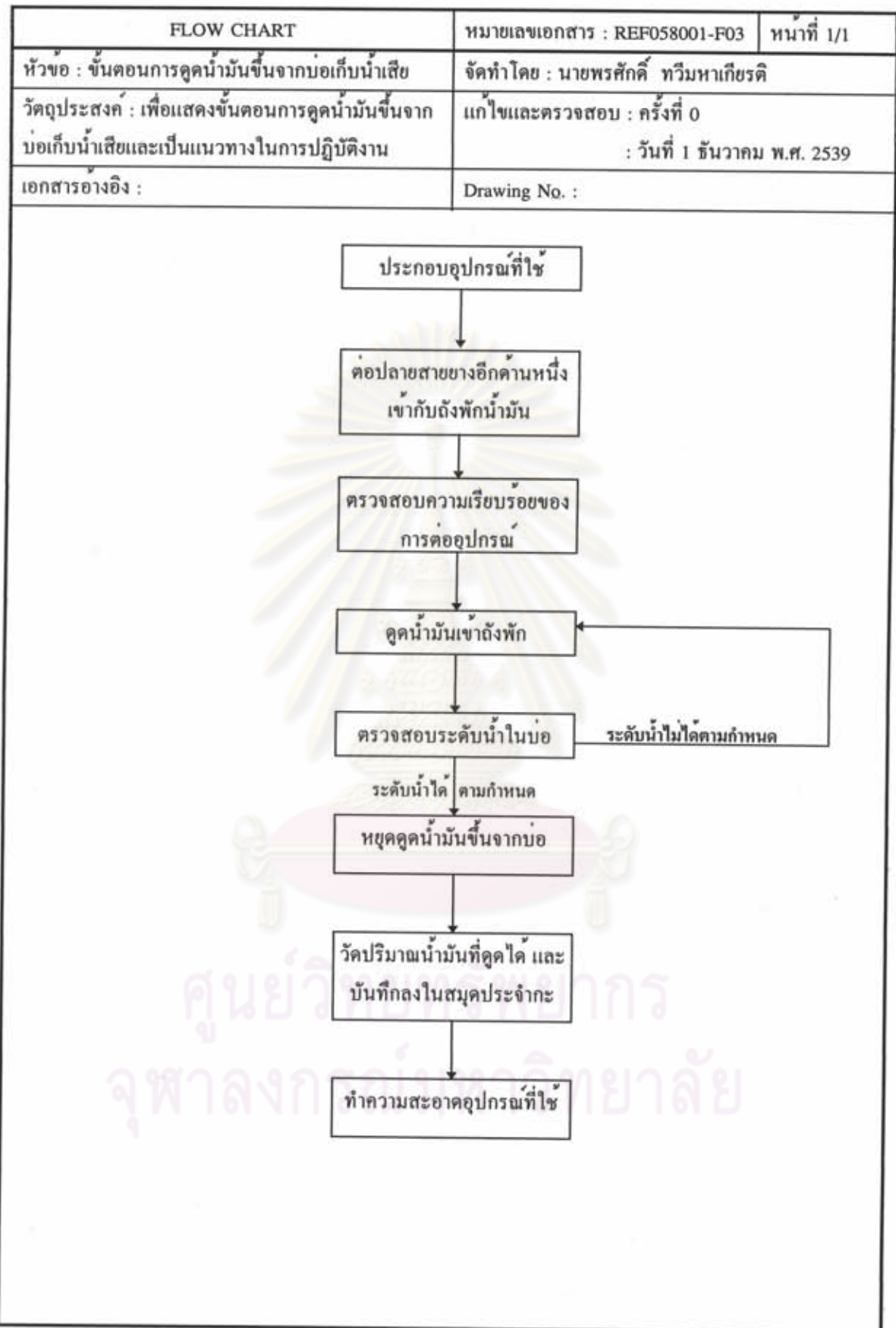
ตารางมาตรฐานแสดงปริมาณน้ำเสีย		หมายเลขเอกสาร : REF058001-01	หน้าที่ 1/1
หัวข้อ : ตารางแสดงปริมาณน้ำเสียในบ่อเก็บกักน้ำเสียที่มีสภาพเป็นกรด		จัดทำโดย : นายพรศักดิ์ ทวีมหาเกียรติ	
วัตถุประสงค์ : เพื่อใช้เป็นค่าอ้างอิงในการวัดปริมาณน้ำในบ่อเก็บกักน้ำเสียที่มีสภาพเป็นกรด		แก้ไขและตรวจสอบ : ครั้งที่ 0 : วันที่ 1 ธันวาคม พ.ศ. 2539	
เอกสารอ้างอิง :		Drawing No. :	
ตารางแสดงปริมาณน้ำที่ระดับต่าง ๆ ของบ่อเก็บกักน้ำเสียที่มีสภาพเป็นกรด			
ระดับความลึก (cm)	ปริมาณน้ำ (M ³)	ระดับความลึก (cm)	ปริมาณน้ำ (M ³)
1	3.5	20	70.0
2	7.0	30	105.5
3	10.5	40	140.0
4	14.0	50	175.0
5	17.5	60	210.0
6	21.0	70	245.0
7	24.5	80	280.0
8	28.0	90	315.0
9	31.5	100	350.0
10	35.0	110	375.0
15	52.5	120	420.0

ตารางที่ 4.3 แสดงปริมาณน้ำเสียที่ระดับต่าง ๆ ของบ่อเก็บกักน้ำเสียที่มีสภาพเป็นกรด

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

WORK INSTRUCTION	หมายเลขเอกสาร : REF058001-02	หน้าที่ 1/1
หัวข้อ : วิธีการตรวจวัดระดับน้ำมันในบ่อเก็บน้ำเสีย	จัดทำโดย : นายพรศักดิ์ ทวีมหาเกียรติ	
วัตถุประสงค์ : เพื่อตรวจสอบและควบคุมระดับน้ำมันในบ่อน้ำเสียในแต่ละบ่อ	แก้ไขและตรวจสอบ : ครั้งที่ 0 : วันที่ 1 ธันวาคม พ.ศ. 2540	
ผู้รับผิดชอบ : พนักงานควบคุมระบบบำบัดน้ำเสีย : หัวหน้าหน่วย	อนุมัติโดย :	
	วันที่อนุมัติ :	
เครื่องมือและอุปกรณ์ : หลอดแก้ววัดระดับน้ำมัน, ถุงมือยางกันสารเคมี, แวนดากันสารเคมี, อุปกรณ์สำหรับเก็บตัวอย่างน้ำเสีย		
เอกสารอ้างอิง : REF058001-01, REF058002-01	Drawing No. :	
ขั้นตอนการปฏิบัติงาน		
สวมถุงมือยางกันสารเคมี แวนดากันสารเคมี และรองเท้า Safety ทุกครั้งก่อนเข้าปฏิบัติงาน		
1. เช็ดทำความสะอาดหลอดแก้วไม่ให้มีคราบน้ำมันเกาะติดที่หลอดแก้ว		
2. ใช้น้ำที่สะอาดจุ่มลงในบ่อที่ต้องการวัดระดับน้ำมัน ณ ตำแหน่งที่กำหนด จนถึงก้นบ่อ		
3. ใช้นิ้วหัวแม่มือกดไว้ที่ปลายหลอดแก้วด้านเหนือน้ำให้แน่นพอสมควรเพื่อไม่ให้ของเหลวไหลออกมาจากหลอดแก้วได้		
4. ค่อย ๆ ยกแท่งแก้วขึ้นโดยไม่ขยับหัวแม่มือ จนมองเห็นระดับน้ำและน้ำมันที่ค้างในหลอดแก้ว		
5. อ่านระดับน้ำมันในหลอดแก้ว ตาม Scale ที่หลอดแก้วเป็นเซ็นติเมตร (สามารถขยับหัวแม่มือเพื่อให้ระดับน้ำมันไหลไปสู่ตำแหน่งที่อ่านได้ง่าย โดยที่ด้านล่างสุดของหลอดแก้วยังคงเป็นน้ำอยู่)		
6. เมื่ออ่านระดับน้ำมันที่วัดได้แล้ว จึงไปอ่านค่าปริมาณน้ำมันโดยใช้ตารางมาตรฐานของแต่ละบ่อ		
6.1 สำหรับบ่อเก็บน้ำเสียที่มีสภาพเป็นกรดใช้ตารางตามเอกสารหมายเลข REF058001-01		
6.2 สำหรับบ่อเก็บน้ำเสียที่มีสภาพเป็นด่างใช้ตารางตามเอกสารหมายเลข REF058002-01		
7. ล้างทำความสะอาดหลอดแก้วให้สะอาดปราศจากคราบไขมันและสิ่งสกปรก		

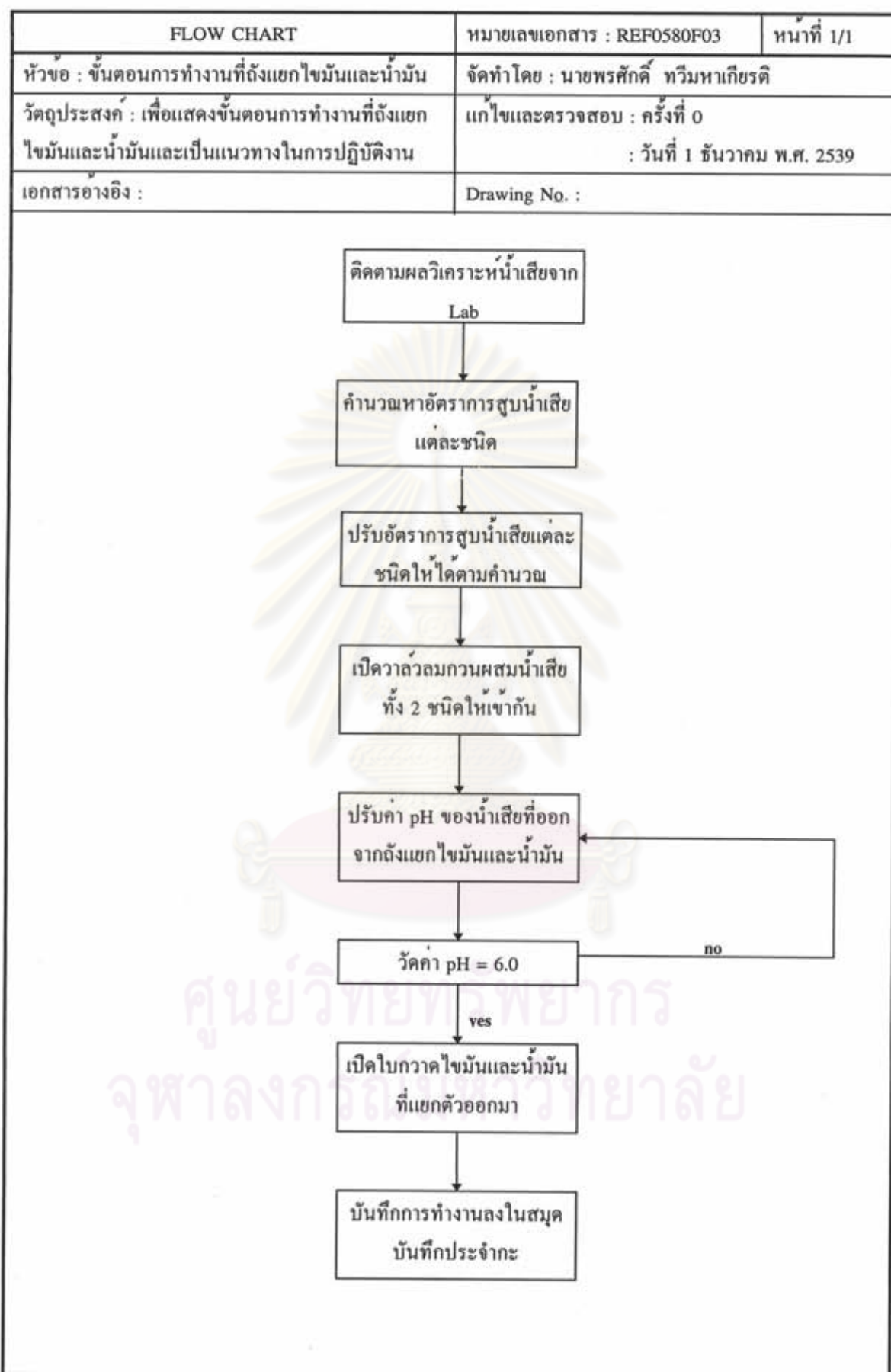
ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

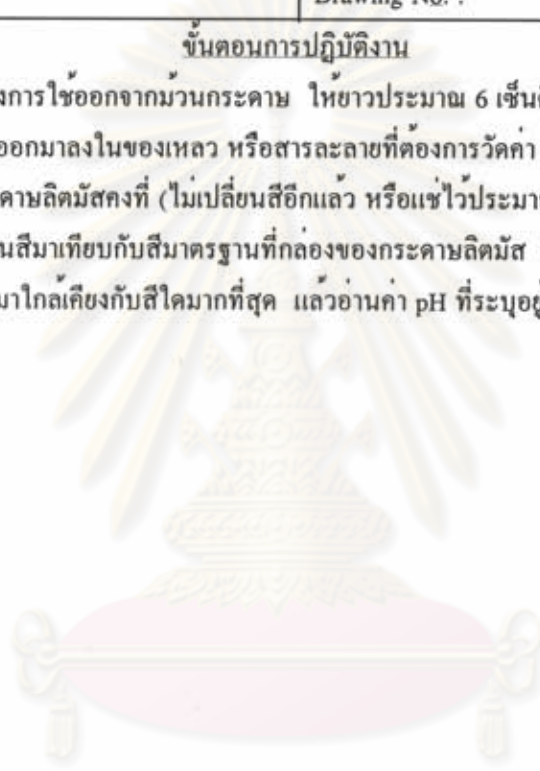
WORK INSTRUCTION	หมายเลขเอกสาร : REF058001-03	หน้าที่ 1/1
หัวข้อ : วิธีปฏิบัติในการดูน้ำมันจากบ่อเก็บน้ำเสียเข้าถังพัก	จัดทำโดย : นายพรศักดิ์ ทวีมหาเกียรติ	
วัตถุประสงค์ : เพื่อควบคุมให้มีน้ำมันหลงเหลืออยู่ในน้ำเสียให้น้อยที่สุด	แก้ไขและตรวจสอบ : ครั้งที่ 0 : วันที่ 1 ธันวาคม พ.ศ. 2539	
ผู้รับผิดชอบ : พนักงานควบคุมระบบบำบัดน้ำเสีย : หัวหน้าหน่วย	อนุมัติโดย :	
	วันที่อนุมัติ :	
เครื่องมือและอุปกรณ์ : ไคโว, สายยางสำหรับดูดน้ำมัน, ทุ่นลอย, เข็มขัดรัดสายยาง, ถุงมือกันสารเคมี, แวนดากันสารเคมี		
เอกสารอ้างอิง :	Drawing No. :	
ขั้นตอนการปฏิบัติงาน 1. ต่อสายยาง, ไคโว และทุ่นลอยเข้าด้วยกัน แล้วยกลงไปใบบ่อที่ต้องการดูน้ำมันขึ้น 2. ต่อปลายสายยางอีกข้างหนึ่งเข้ากับถังพัก (Recovered Oil Tank) รัดสายยางให้แน่นด้วยเข็มขัดรัดสายยาง 3. ทำการดูดน้ำมันจากบ่อเก็บน้ำเสียเข้าถังพัก 4. ดูน้ำมันขึ้นจนกระทั่งระดับน้ำในบ่อเก็บน้ำเสียมีระดับ = ระดับที่วัดได้ก่อนดูดน้ำมัน - ระดับน้ำมันที่วัดได้ 5. หยุดดูด และทำความสะอาดอุปกรณ์หลังจากใช้งานเสร็จแล้ว 6. ตรวจสอบวัดปริมาณน้ำมันที่ดูดเข้าถังพัก แล้วบันทึกลงสมุดบันทึกการทำงาน ศูนย์วิทยทรัพยากร จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย		

WORK INSTRUCTION	หมายเลขเอกสาร : REF058002	หน้าที่ 1/1
หัวข้อ : วิธีการควบคุมและปฏิบัติงานที่บ่อเก็บกักน้ำเสียที่มีสภาพเป็นค้าง	จัดทำโดย : นายพรศักดิ์ ทวีมหาเกียรติ	
วัตถุประสงค์ : เพื่อควบคุมปริมาณน้ำเสีย และปริมาณน้ำมันในบ่อเก็บกักน้ำเสียที่มีสภาพเป็นค้าง	แก้ไขและตรวจสอบ : ครั้งที่ 0 : วันที่ 1 ธันวาคม พ.ศ. 2539	
ผู้รับผิดชอบ : พนักงานควบคุมระบบบำบัดน้ำเสีย : หัวหน้าหน่วย	อนุมัติโดย :	
	วันที่อนุมัติ :	
เครื่องมือและอุปกรณ์ : ขวดเก็บตัวอย่าง, หลอดแก้วยาว 1.0 เมตร		
เอกสารอ้างอิง : REF058000, REF058002-01, REF058001-02, REF058001-03	Drawing No. :	
ขั้นตอนการปฏิบัติงาน		
1. เก็บตัวอย่างน้ำเสียส่งห้อง Lab และตรวจระดับน้ำในบ่อเก็บน้ำเสียที่มีสภาพเป็นค้าง (จากไม้วัดระดับในบ่อ) 2. เปิดตารางมาตรฐานแสดงปริมาณน้ำเสียในบ่อเก็บกักน้ำเสียที่มีสภาพเป็นค้าง (จากเอกสารหมายเลข REF058002-01) 3. บันทึกปริมาณน้ำเสียในบ่อเก็บกักน้ำเสียที่มีสภาพเป็นค้างลงในสมุดบันทึกรายงานผล และ Shift Record 4. ตรวจวัดปริมาณน้ำมันที่ลอยอยู่เหนือผิวน้ำในบ่อเก็บกักน้ำเสียที่มีสภาพเป็นค้าง (ตามวิธีในเอกสารหมายเลข REF058001-02 ข้อปฏิบัติในการตรวจวัดระดับน้ำมัน) 4.1 ถ้าระดับน้ำมันที่วัดได้มากกว่า หรือเท่ากับ 10 เซนติเมตร ให้ทำการดูดน้ำมันเข้าถังพักน้ำมัน (ตามวิธีในเอกสารหมายเลข REF058001-03 ; ข้อปฏิบัติในการดูดน้ำมันจากบ่อเก็บกักน้ำเสียเข้าถังพัก) เพื่อรอเข้ากระบวนการต่อไป 4.2 ถ้าระดับน้ำมันที่วัดได้ต่ำกว่า 10 เซนติเมตร ให้ดำเนินการขูดต่อไป 5. นำผลวิเคราะห์ตัวอย่างน้ำเสียที่มีสภาพเป็นค้างมาวิเคราะห์หาค่าที่ได้อยู่ในช่วงที่กำหนดหรือไม่ (ตามเอกสารหมายเลข REF058000 ค่ากำหนดลักษณะสมบัติของน้ำเสีย ; Characteristic of Waste Water) 5.1 ถ้าผลวิเคราะห์ได้มากกว่าค่ากำหนด ให้แจ้งให้หัวหน้าหน่วยทราบทันที และหลังจากดำเนินการแก้ไขแล้วให้เก็บตัวอย่างน้ำเสียส่งห้อง Lab อีกครั้ง 5.2 ถ้าผลวิเคราะห์อยู่ในช่วงค่ากำหนด ให้ดำเนินการในขั้นต่อไป 6. จบบันทึกการทำงาน, การวัดผล, ระดับและปริมาณน้ำเสียในบ่อเก็บน้ำเสีย และผลวิเคราะห์ที่ได้จากห้อง Lab ลงในสมุดบันทึกการทำงานลง Shift Record อย่างละเอียด		

WORK INSTRUCTION	หมายเลขเอกสาร : REF058003	หน้าที่ 1/2
หัวข้อ : วิธีปฏิบัติงานและควบคุมการทำงานของถังแยกไขมันและน้ำมัน	จัดทำโดย : นายพรศักดิ์ ทวีมหาเกียรติ	
วัตถุประสงค์ : เพื่อแยกไขมัน และน้ำมันออกจากน้ำเสีย และเพื่อควบคุมลักษณะสมบัติของน้ำเสียให้คงที่	แก้ไขและตรวจสอบ : ครั้งที่ 0 : วันที่ 1 ธันวาคม พ.ศ. 2539	
ผู้รับผิดชอบ : พนักงานควบคุมระบบบำบัดน้ำเสีย : หัวหน้าหน่วย	อนุมัติโดย :	
	วันที่อนุมัติ :	
เครื่องมือและอุปกรณ์ : กระดาษลิตมัส, ขวดเก็บตัวอย่าง		
เอกสารอ้างอิง : REF058003-01, REF058003-02	Drawing No. :	
ขั้นตอนการปฏิบัติงาน		
1. นำผลวิเคราะห์ตัวอย่างน้ำเสียจากบ่อเก็บน้ำเสียที่มีสภาพเป็นกรด และน้ำเสียที่มีสภาพเป็นด่างมาคำนวณหาอัตราส่วนการสูบน้ำเสียแต่ละชนิดเข้าสู่ระบบบำบัดน้ำเสีย โดยใช้สูตรคำนวณดังต่อไปนี้ 1.1 หาอัตราส่วนการสูบน้ำเสียจากแต่ละชนิดโดยการควบคุมค่าของแข็งละลายน้ำ (Dissolved Solid ; DS) ของน้ำที่ไหลออกจากถังแยกไขมันและน้ำมันต้องไม่มากกว่า 8,000 มิลลิกรัมต่อลิตร ตามวิธีดังนี้ 1.1.1 อัตราการสูบน้ำเสียที่มีสภาพเป็นกรด (A) = $(8,000 - DS \text{ น้ำเสียที่มีสภาพเป็นด่าง}) \times \text{อัตราการสูบน้ำเสียเข้าบ่อเดิมอากาศ} / (DS \text{ น้ำเสียที่มีสภาพเป็นกรด} - DS \text{ น้ำเสียที่มีสภาพเป็นด่าง})$ 1.1.2 อัตราการสูบน้ำเสียที่มีสภาพเป็นด่าง (B) = $(8,000 - DS \text{ น้ำที่มีสภาพเป็นกรด}) \times \text{อัตราการสูบน้ำเสียเข้าบ่อเดิมอากาศ} / (DS \text{ น้ำเสียที่มีสภาพเป็นด่าง} - DS \text{ น้ำเสียที่มีสภาพเป็นกรด})$ 1.2 ในกรณีที่ค่า DS ของบ่อเก็บน้ำเสียทั้ง 2 บ่อ มีค่าต่ำกว่า 8,000 มิลลิกรัมต่อลิตร ให้หาอัตราส่วนการสูบน้ำเสียแต่ละชนิด โดยการควบคุมค่า pH (ค่าความเป็นกรด-ด่าง) ของน้ำที่ไหลออกจากถังแยกไขมันและน้ำมันต้องให้ได้ pH = 5.0 ตามวิธีดังนี้ 1.2.1 อัตราการสูบน้ำเสียที่มีสภาพเป็นกรด (A) = $(5 - pH \text{ น้ำเสียที่มีสภาพเป็นด่าง}) \times \text{อัตราการสูบน้ำเสียเข้าบ่อเดิมอากาศ} / (pH \text{ น้ำเสียที่มีสภาพเป็นกรด} - pH \text{ น้ำเสียที่มีสภาพเป็นด่าง})$ 1.2.2 อัตราการสูบน้ำเสียที่มีสภาพเป็นด่าง (B) = $(5 - pH \text{ น้ำเสียที่มีสภาพเป็นกรด}) \times \text{อัตราการสูบน้ำเสียเข้าบ่อเดิมอากาศ} / (pH \text{ น้ำเสียที่มีสภาพเป็นด่าง} - pH \text{ น้ำเสียที่มีสภาพเป็นกรด})$ 1.3 ในกรณีที่ค่า DS ของน้ำเสียทั้ง 2 บ่อ มีค่าต่ำกว่า 8,000 มิลลิกรัมต่อลิตร และค่า pH ของน้ำเสียทั้ง 2 บ่อมีค่าต่ำกว่า หรือสูงกว่า pH = 5.0 ให้คำนวณหาอัตราส่วนการสูบน้ำเสียแต่ละชนิด โดยควบคุมค่าความสกปรกของน้ำเสีย (COD ; Chemical Oxygen Demand) ของน้ำเสียที่ออกจากถังแยกไขมันและน้ำมันแทน โดยต้องไม่มากกว่า 8,000 มิลลิกรัมต่อลิตร ตามวิธีดังนี้ 1.3.1 อัตราการสูบน้ำเสียที่มีสภาพเป็นกรด (A) = $(8,000 - COD \text{ น้ำเสียที่มีสภาพเป็นด่าง}) \times \text{อัตราการสูบน้ำเสียเข้าบ่อเดิมอากาศ} / (COD \text{ น้ำเสียที่มีสภาพเป็นกรด} - COD \text{ น้ำเสียที่มีสภาพเป็นด่าง})$ 1.3.2 อัตราการสูบน้ำเสียที่มีสภาพเป็นด่าง (B) = $(8,000 - COD \text{ น้ำเสียที่มีสภาพเป็นกรด}) \times \text{อัตราการสูบน้ำเสียเข้าบ่อเดิมอากาศ} / (COD \text{ น้ำเสียที่มีสภาพเป็นด่าง} - COD \text{ น้ำเสียที่มีสภาพเป็นกรด})$ (มีต่อ)		

WORK INSTRUCTION	หมายเลขเอกสาร : REF058003	หน้าที่ 2/2
หัวข้อ : วิธีปฏิบัติงานและควบคุมการทำงานของถังแยกไขมันและน้ำมัน (ต่อ)	จัดทำโดย : นายพรศักดิ์ ทวีมหาเกียรติ	
วัตถุประสงค์ : เพื่อแยกไขมัน และน้ำมันออกจากน้ำเสีย และเพื่อควบคุมลักษณะสมบัติของน้ำเสียให้คงที่	แก้ไขและตรวจสอบ : ครั้งที่ 0 : วันที่ 1 ธันวาคม พ.ศ. 2539	
ผู้รับผิดชอบ : พนักงานควบคุมระบบบำบัดน้ำเสีย : หัวหน้าหน่วย	อนุมัติโดย :	
	วันที่อนุมัติ :	
เครื่องมือและอุปกรณ์ : กระดาษลิตมัส, ขวดเก็บตัวอย่าง		
เอกสารอ้างอิง : REF058003-01, REF058003-02	Drawing No. :	
ขั้นตอนการปฏิบัติงาน (ต่อ) 2. ปรับวาล์วของท่อส่งน้ำเสียทั้ง 2 ชนิด ให้ได้อัตราส่วนการสูบน้ำเสียของแต่ละชนิดตามการคำนวณในข้อ 1. (ตรวจสอบอัตราการไหลของน้ำแต่ละชนิดจากมาตรวัดน้ำที่ปลายท่อแต่ละท่อ) 3. เปิดวาล์วลมเพื่อช่วยในการกวนผสมน้ำเสียทั้ง 2 ชนิดให้เข้ากัน 4. ตรวจสอบค่าความเป็นกรด-ด่างของน้ำภายในถังแยกไขมันและน้ำมัน โดยใช้กระดาษลิตมัสจุ่มที่ด้านปลาย (ทางน้ำออก) ของถังแยกไขมันและน้ำมัน โดย 4.1 ถ้า $\text{pH} > 6$ ให้เปิดวาล์วถังโซเดียมไฮดรอกไซด์ (NaOH) เติมลงในช่องปรับ pH ของน้ำเสียที่จะออกจากถังแยกไขมันและน้ำมันเพื่อปรับ pH ของน้ำเสียที่ออกจากถังแยกไขมันและน้ำมันให้ได้ $\text{pH} = 6.0$ 4.2 ถ้า $\text{pH} < 6$ ให้เปิดวาล์วกรดกำมะถัน (H_2SO_4) เติมลงในช่องปรับ pH ของน้ำเสียที่จะออกจากถังแยกไขมันและน้ำมันเพื่อปรับ pH ของน้ำเสียที่ออกจากถังแยกไขมันและน้ำมันให้ได้ $\text{pH} = 6.0$ หมายเหตุ 1. วิธีการตรวจสอบค่าความเป็นกรด-ด่างของน้ำเสียโดยกระดาษลิตมัส ให้ปฏิบัติตามเอกสารหมายเลข REF058003-01 2. วิธีการปรับ pH ของน้ำเสียที่ออกจากถังแยกไขมันและน้ำมันโดยใช้ถัง ให้ปฏิบัติตามเอกสารหมายเลข REF058003-02 5. กดปุ่มเดินใบกวาดน้ำมัน เพื่อกวาดไขมันและน้ำมันส่วนที่แยกออกจากน้ำเสียแล้วลอยขึ้นผิวน้ำน้ำเสียออกจากถังแยกไขมันและน้ำมัน ไปเก็บเข้าสู่ถังพักรอเข้ากระบวนการต่อไป 6. บันทึกการทำงานลงในสมุดบันทึกการทำงานประจำกะ		

WORK INSTRUCTION	หมายเลขเอกสาร : REF058003-01	หน้าที่ 1/1
หัวข้อ : วิธีใช้กระดาษลิตมัส วัดค่า pH	จัดทำโดย : นายพรศักดิ์ ทวีมหาเกียรติ	
วัตถุประสงค์ : เพื่อใช้วัดค่า pH (ค่าความเป็นกรด-ด่าง) ของน้ำเสีย ได้อย่างถูกต้อง	แก้ไขและตรวจสอบ : ครั้งที่ 0 : วันที่ 1 ธันวาคม พ.ศ. 2539	
ผู้รับผิดชอบ : พนักงานควบคุมระบบบำบัดน้ำเสีย : หัวหน้าหน่วย	อนุมัติโดย :	
	วันที่อนุมัติ :	
เครื่องมือและอุปกรณ์ : กระดาษลิตมัส, กล้องที่แสดงสเกลของสี ของค่า pH		
เอกสารอ้างอิง :	Drawing No. :	
ขั้นตอนการปฏิบัติงาน 1. ฝึกกระดาษลิตมัสที่ต้องการใช้จากม้วนกระดาษ ให้ยาวประมาณ 6 เซนติเมตร 2. จุ่มกระดาษลิตมัสที่ฝึกออกมาลงในของเหลว หรือสารละลายที่ต้องการวัดค่า pH 3. รอจนกระทั่งสีของกระดาษลิตมัสคงที่ (ไม่เปลี่ยนสีอีกแล้ว หรือแช่ไว้ประมาณ 30 วินาที) 4. นำกระดาษส่วนที่เปลี่ยนสีมาเทียบกับสีมาตรฐานที่กล่องของกระดาษลิตมัส แล้วดูว่าสีที่เปลี่ยนไปของกระดาษส่วนที่ฝึกออกมาใกล้เคียงกับสีใดมากที่สุด แล้วอ่านค่า pH ที่ระบุอยู่ที่สีนั้น ๆ		
ศูนย์วิทยทรัพยากร จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย		

FLOW CHART	หมายเลขเอกสาร : REF0580F06	หน้าที่ 1/1
หัวข้อ : ขั้นตอนการทำงานที่ดักตะกอนขั้นที่ 1	จัดทำโดย : นายพรศักดิ์ ทวีมหาเกียรติ	
วัตถุประสงค์ : เพื่อแสดงขั้นตอนการทำงาน ที่ดักตะกอนขั้นที่ 1 และเป็นแนวทางในการปฏิบัติงาน	แก้ไขและตรวจสอบ : ครั้งที่ 0 : วันที่ 1 ธันวาคม พ.ศ. 2539	
เอกสารอ้างอิง :	Drawing No. :	
<pre> graph TD A[ตรวจวัดค่า pH] --> B[ค่า pH ที่วัดได้ 5.0 < pH < 6.0] B -- no --> C[เติม NaOH ถ้า pH < 5.0 เติม H₂SO₄ ถ้า pH > 6.0] B -- yes --> D[ตรวจสอบอัตราการไหลของ น้ำออกจากถัง] D --> E[เก็บตัวอย่างน้ำไปส่ง Lab] E --> F[ตรวจสอบผลวิเคราะห์] F --> G[เปรียบเทียบกับค่ากำหนด] G -- no --> H[แจ้งหัวหน้าหน่วย] G -- yes --> I[ถ้าค่า SS > 150 mg/l ให้ทำความสะอาดถัง] </pre> ศูนย์วิจัยทรัพยากร จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย		

WORK INSTRUCTION	หมายเลขเอกสาร : REF058006	หน้าที่ 1/1
หัวข้อ : วิธีปฏิบัติงานและควบคุมการทำงานของถังตกตะกอนชั้นที่ 1 (Pre-Treatment Tank)	จัดทำโดย : นายพรศักดิ์ ทวีมหาเกียรติ	
วัตถุประสงค์ : เพื่อแยกตะกอนหนักออกจากน้ำเสียชั้นหนึ่งก่อนส่งน้ำเสียเข้าระบบต่อไป	แก้ไขและตรวจสอบ : ครั้งที่ 0 : วันที่ 1 ธันวาคม พ.ศ. 2539	
ผู้รับผิดชอบ : พนักงานควบคุมระบบบำบัดน้ำเสีย : หัวหน้าหน่วย	อนุมัติโดย :	
	วันที่อนุมัติ :	
เครื่องมือและอุปกรณ์ : กระดาษลิตมัส, ขวดเก็บตัวอย่าง		
เอกสารอ้างอิง : REF058003-01, REF058000, REF058006-01	Drawing No. :	
ขั้นตอนการปฏิบัติงาน		
1. ตรวจสอบค่าความเป็นกรด-ด่าง (pH) ของน้ำที่ออกจากถังตกตะกอนชั้นที่ 1 ต้องอยู่ในช่วง 5.5 - 6.0 โดยใช้กระดาษลิตมัส (ตามวิธีการใช้กระดาษลิตมัสในเอกสารหมายเลข REF058003-01) ถ้า pH อยู่ในช่วงที่กำหนดให้ดำเนินการตามข้อที่ 2 ต่อไป 1.1 ตรวจสอบเครื่องควบคุม pH อัตโนมัติที่ DAF Unit ว่าทำงานปกติหรือไม่ แจ้งหัวหน้าหน่วยให้ทราบทันทีเมื่อเครื่องแสดงอาการผิดปกติ 1.2 ถ้า pH ต่ำกว่า 5.5 ให้ใช้ NaOH เติมลงในถังตกตะกอนชั้นที่ 1 ครั้งละ 5 กิโลกรัม ทิ้งไว้ 1 ชั่วโมง แล้ววัดค่า pH อีกครั้ง ทำจนกว่า pH ของน้ำที่ออกจากถังตกตะกอนชั้นที่ 1 จะได้ pH = 5.5 - 6.0 1.3 ถ้า pH สูงกว่า 6.0 ให้ใช้ H₂SO₄ เติมลงในถังตกตะกอนชั้นที่ 1 ครั้งละ 5 กิโลกรัม ทิ้งไว้ 1 ชั่วโมง แล้ววัดค่า pH อีกครั้ง ทำจนกว่า pH ของน้ำที่ออกจากถังตกตะกอนชั้นที่ 1 จะได้ pH = 5.5 - 6.0 2. ปรับอัตราการไหลของน้ำเสียออกจากถังตกตะกอนให้เท่ากับอัตราการสูบน้ำเสียเข้าถังตกตะกอน โดยปรับวาล์วที่กั้นถังตกตะกอนชั้นที่ 1 และตรวจสอบอัตราการไหลของน้ำเสียได้จากสเกลวัดน้ำเสียที่ช่องทางไหลของน้ำเสียออกจากถังตกตะกอนชั้นที่ 1 เข้าบ่อเติมอากาศ 3. เก็บตัวอย่างน้ำเสียที่ไหลออกจากถังตกตะกอนชั้นที่ 1 ส่ง Lab วิเคราะห์ 4. ตรวจสอบผลวิเคราะห์น้ำเสียที่ได้กับค่ามาตรฐาน (ตามเอกสารหมายเลข REF058000) ถ้าพบค่า SS > 150 mg / l. แล้วให้ทำการล้างทำความสะอาดถังตกตะกอนชั้นที่ 1 (ตามวิธีการล้างทำความสะอาดถังตกตะกอน ตามเอกสารหมายเลข REF058006-01) 5. ถ้าพบว่าผลวิเคราะห์มีค่ามากกว่าค่าที่กำหนดไปมากให้รายงานหัวหน้าหน่วยให้ทราบทันที		

WORK INSTRUCTION	หมายเลขเอกสาร : REF058006-01	หน้าที่ 1/1
หัวข้อ : วิธีปฏิบัติการทำความสะอาดถังตกตะกอนขั้นที่ 1 (Pre-Treatment Tank)	จัดทำโดย : นายพรศักดิ์ ทวีมหาเกียรติ	
วัตถุประสงค์ : เพื่อควบคุมให้ถังตกตะกอนมีประสิทธิภาพในการแยกตะกอนได้ดี	แก้ไขและตรวจสอบ : ครั้งที่ 0 : วันที่ 1 ธันวาคม พ.ศ. 2539	
ผู้รับผิดชอบ : พนักงานควบคุมระบบบำบัดน้ำเสีย : หัวหน้าหน่วย	อนุมัติโดย :	
	วันที่อนุมัติ :	
เครื่องมือและอุปกรณ์ :		
เอกสารอ้างอิง :	Drawing No. :	
ขั้นตอนการปฏิบัติงาน 1. หยุดสูบน้ำเสียเข้าถังตกตะกอนขั้นที่ 1 โดยการหยุดปั๊มที่ส่งน้ำเสียเข้าถังตกตะกอนขั้นที่ 1 2. ค่อย ๆ เปิดวาล์วที่ท่อ Drain ของถังตกตะกอนขั้นที่ 1 เพื่อส่งตะกอนที่ตกค้างอยู่ที่ก้นถังตกตะกอนขั้นที่ 1 ไปถังเก็บตะกอนหนัก จนกว่าน้ำเสียที่ไหลออกจะไม่มีตะกอนเหลืออยู่อีก (โดยสังเกตจากน้ำเสียที่ปลายท่อส่งน้ำจะเป็นน้ำใสไม่มีตะกอนเหลืออยู่) 3. เปิดวาล์วส่งน้ำเสียส่วนใสที่ไม่มีตะกอนจากถังตกตะกอนขั้นที่ 1 ไปบ่อปรับสภาพน้ำเสีย (Balancing Basin) เพื่อส่งน้ำเสียที่มีอยู่ในถังตกตะกอนขั้นที่ 1 กลับบ่อปรับสภาพน้ำเสีย 4. เมื่อระดับน้ำเสียในถังตกตะกอนขั้นที่ 1 ลดลงเหลือครึ่งถัง (3.3 เมตร) จึงปิดใบกวาดตะกอน 5. ใช้น้ำสะอาดฉีดล้างทำความสะอาดภายในถังตกตะกอนขั้นที่ 1 พร้อมตรวจสอบสภาพภายในถังตกตะกอนขั้นที่ 1 และสภาพของใบกวาดตะกอน หากพบรอยชำรุดให้แจ้งหัวหน้าหน่วยให้ทราบทันที 6. เมื่อทำความสะอาดเสร็จแล้วจึงปิดวาล์วที่ก้นถังตกตะกอนทั้งหมด แล้วจึงเริ่มสูบน้ำเสียจากบ่อปรับสภาพน้ำเสียผ่าน DAF Unit เข้าถังตกตะกอนขั้นที่ 1 ซึ่งใช้เวลาประมาณ 40 นาที น้ำเสียจึงจะเต็มถังพร้อมที่จะ over flow เข้าบ่อเติมอากาศต่อไป 7. เมื่อน้ำเสียเต็มถังตกตะกอนขั้นที่ 1 แล้ว จึงค่อย ๆ เปิดวาล์วที่ก้นถังตกตะกอนขั้นที่ 1 เพื่อ Drain ตะกอนออกจากถังตกตะกอนเข้าสู่ถังพักก่อนนำไปกำจัดต่อไป		

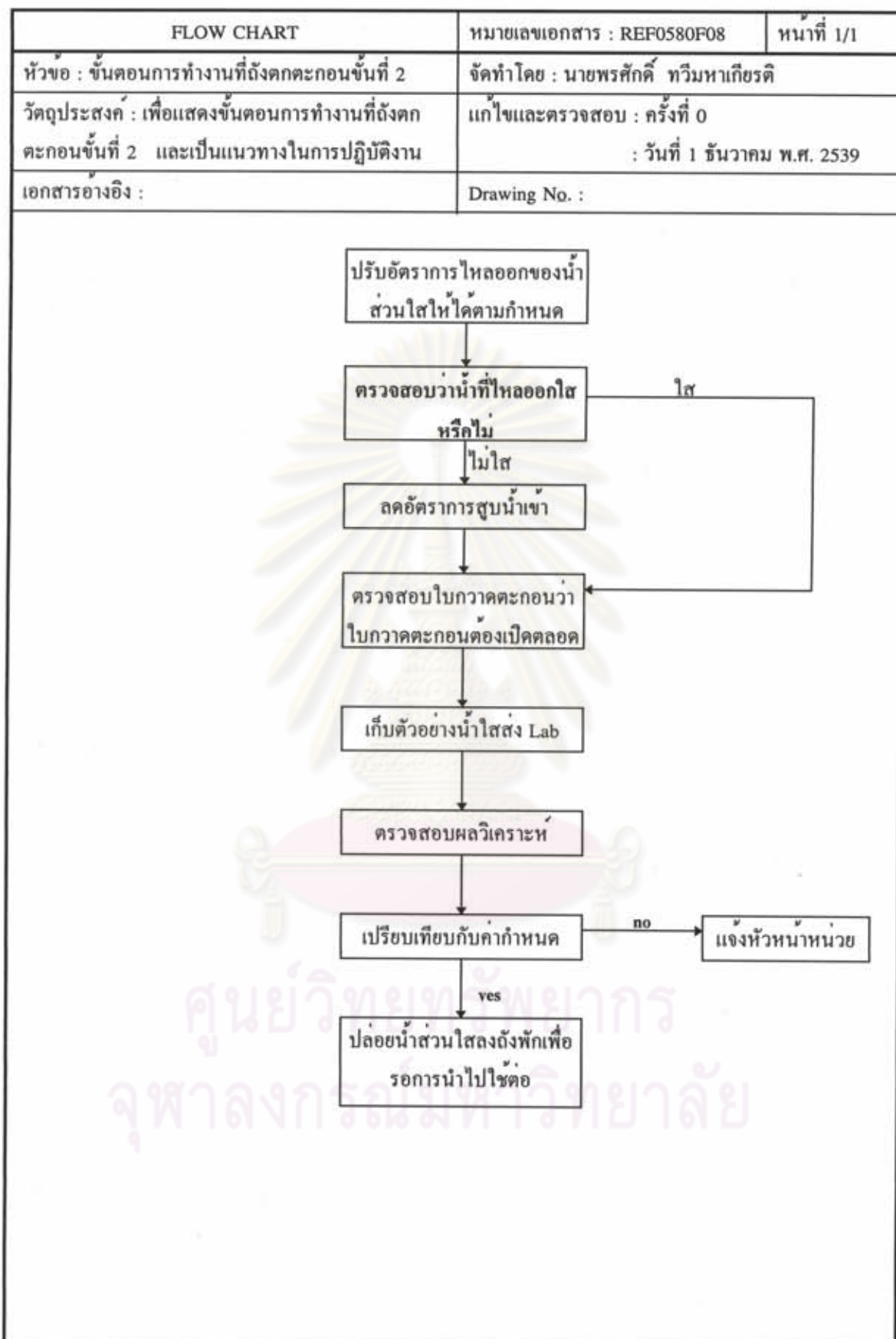

WORK INSTRUCTION	หมายเลขเอกสาร : REF058007	หน้าที่ 1/1
หัวข้อ : วิธีปฏิบัติงานและควบคุมการทำงานของบ่อเติมอากาศ (Aeration Basin)	จัดทำโดย : นายพรศักดิ์ ทวีมหาเกียรติ	
วัตถุประสงค์ : เพื่อเลี้ยงเชื้อจุลินทรีย์เพื่อให้ออกซิเจนความสกปรกต่าง ๆ ในน้ำเสีย	แก้ไขและตรวจสอบ : ครั้งที่ 0 : วันที่ 1 ธันวาคม พ.ศ. 2539	
ผู้รับผิดชอบ : พนักงานควบคุมระบบบำบัดน้ำเสีย : หัวหน้าหน่วย	อนุมัติโดย : วันที่อนุมัติ :	
เครื่องมือและอุปกรณ์ : เครื่องวัดออกซิเจนละลายน้ำ, ขวดเก็บตัวอย่าง, ตราซิ่ง, กระจกบอควงขนาด 1,000 ml., นาฬิกาจับเวลา		
เอกสารอ้างอิง : REF058007-01	Drawing No. :	
ขั้นตอนการปฏิบัติงาน 1. ตรวจสอบเครื่องเติมอากาศทั้ง 3 ตัว ต้องเดินตลอด 24 ชั่วโมง (ถ้าผิดปกติให้แจ้งหัวหน้าหน่วยทันที) 2. ตรวจสอบค่าออกซิเจนละลายน้ำ (Dissolved Oxygen) โดยใช้เครื่องวัดออกซิเจนในน้ำ (ตามวิธีการวัดค่าออกซิเจนละลายน้ำตามเอกสารหมายเลข REF058007-01) ค่าออกซิเจนละลายน้ำควรอยู่ในช่วง 2.0 mg / l. ถ้าค่าที่วัดได้ต่ำกว่าค่าที่กำหนดให้แจ้งหัวหน้าหน่วยให้ทราบทันที 3. ตรวจสอบระดับน้ำในบ่อเติมอากาศโดยดูจากสเกลที่ติดอยู่ด้านข้างของบ่อเติมอากาศ ซึ่งในสภาวะปกติจะควบคุมให้อยู่ที่ระดับ 150-160 cm. ถ้าระดับน้ำไม่ได้ตามมาตรฐานที่กำหนด ให้ตรวจสอบอัตราการไหลของน้ำเสียเข้า และขาออกไม่สมดุลกันและปรับให้ระดับน้ำในบ่อเติมอากาศอยู่ในช่วงที่กำหนด 4. เก็บตัวอย่างน้ำในบ่อเติมอากาศส่ง Lab วิเคราะห์ 5. ตรวจสอบค่า MLSS จากผลวิเคราะห์จากห้อง Lab 5.1 ถ้าค่า MLSS < 5,000 mg / l. ให้เปิดวาล์ว Return Sludge (ที่ตั้งคกตะกอนชั้นที่ 2) กลับสู่อบ่อเติมอากาศทั้งหมด 5.2 ถ้าค่า MLSS > 5,000 mg / l. ให้เปิดวาล์ว Drain Sludge (ที่ตั้งคกตะกอนชั้นที่ 2) to Sludge Drying Bed ในอัตราการไหลเท่ากับ 1.0 M³/HR จนกว่าค่า MLSS จะลดลง < 5,000 mg / l 6. บันทึกสภาพทั่วไปของบ่อเติมอากาศและสีของน้ำในบ่อเติมอากาศ รวมทั้งปริมาณฟองที่เกิดขึ้นในบ่อเติมอากาศด้วย ลงในสมุดบันทึกประจำวัน 7. เติมสารละลายยูเรีย โดยปรับให้มีอัตราการเติมตามต้องการ โดยปริมาณยูเรียที่ต้องเติม คำนวณได้ดังนี้ ปริมาณยูเรียที่ต้องการ (หน่วยเป็น กิโลกรัมต่อวัน) = $Q * COD$ ของน้ำเสียที่เข้าบ่อเติมอากาศ / 18,400 โดยที่ Q ; ปริมาณน้ำเสียที่ส่งเข้าบ่อเติมอากาศของวันที่ผ่านมา (หน่วยเป็น M³ / Day) COD ; ค่าความต้องการออกซิเจนทางเคมีของน้ำเสียที่ส่งเข้าบ่อเติมอากาศ (หน่วยเป็น mg/l) 8. เติมยูเรียตามจำนวนที่หาได้จากข้อ 7. ลงในถังเตรียมยูเรีย จากนั้นเติมน้ำจนเต็ม (800 ลิตร) และเปิดวาล์วลมสำหรับช่วยในการกวนผสม 9. เปิดวาล์วเติมสารละลายยูเรียลงในบ่อเติมอากาศด้วยอัตราการเติม = 550 ml/min โดยใช้กระจกบอควงขนาด 1,000 ml รองที่ปลายวาล์วเติมยูเรียจับเวลา 1 นาที แล้วอ่านปริมาตรที่วัดได้ต้องได้ประมาณ 550 ml		

WORK INSTRUCTION	หมายเลขเอกสาร : REF058007-01	หน้าที่ 1/1
หัวข้อ : วิธีการวัดค่าออกซิเจนละลายน้ำ	จัดทำโดย : นายพรศักดิ์ ทวีมหาเกียรติ	
วัตถุประสงค์ : เพื่อควบคุมค่าออกซิเจนละลายน้ำในบ่อเติมอากาศ	แก้ไขและตรวจสอบ : ครั้งที่ 0 : วันที่ 1 ธันวาคม พ.ศ. 2539	
ผู้รับผิดชอบ : พนักงานควบคุมระบบบำบัดน้ำเสีย : หัวหน้าหน่วย	อนุมัติโดย :	
	วันที่อนุมัติ :	
เครื่องมือและอุปกรณ์ : เครื่องวัดออกซิเจนละลายน้ำ		
เอกสารอ้างอิง : REF058007-02	Drawing No. :	
ขั้นตอนการปฏิบัติงาน		
1. ให้เตรียมและทดสอบเครื่องวัดออกซิเจนละลายน้ำให้พร้อมใช้งาน (ตามวิธีตั้งเครื่องวัดออกซิเจนละลายน้ำตามเอกสารหมายเลข REF058007-02) 2. ทำการวัดค่าออกซิเจนละลายน้ำตามจุดต่าง ๆ ที่กำหนดให้ทั้ง 6 จุด (แสดงดังรูปด้านล่างนี้) 3. นำค่าที่ได้ทั้งหมดมาหาค่าเฉลี่ยแล้วใช้ค่าเฉลี่ยเป็นค่าเปรียบเทียบกับค่ามาตรฐานที่กำหนดให้ (ต้องอยู่ในช่วง 1.0 - 2.0 mg/l)		
รูปแสดงจุดที่วัดค่าออกซิเจนละลายน้ำ		
Aerator No.1 Aerator No.2 Aerator No.3		

WORK INSTRUCTION	หมายเลขเอกสาร : REF058007-02	หน้าที่ 1/1
หัวข้อ : วิธีการเตรียมเครื่องวัดออกซิเจนละลายน้ำก่อนการใช้งาน	จัดทำโดย : นายพรศักดิ์ ทวีมหาเกียรติ	
วัตถุประสงค์ : เพื่อตั้งเครื่องให้อ่านค่าได้ถูกต้องแม่นยำ	แก้ไขและตรวจสอบ : ครั้งที่ 0 : วันที่ 1 ธันวาคม พ.ศ. 2539	
ผู้รับผิดชอบ : พนักงานควบคุมระบบบำบัดน้ำเสีย : หัวหน้าหน่วย	อนุมัติโดย :	
	วันที่อนุมัติ :	
เครื่องมือและอุปกรณ์ : Battery, เครื่องวัดออกซิเจนละลายน้ำ		
เอกสารอ้างอิง :	Drawing No. :	
ขั้นตอนการปฏิบัติงาน		
1. ทดสอบ Battery โดยกดปุ่ม Bat. ถ้าที่หน้าปัดขึ้นคำว่า " Low " ให้เปลี่ยนถ่านใหม่ก่อนถ้าขึ้นคำว่า " High " แสดงว่า Battery ยังไม่หมดยังใช้งานได้ 2. ตรวจสอบหัว Probe ว่าเชือ่หัว Probe (เป็นแผ่นบาง ๆ สีคล้ายพลาสติก) มีรอยพับย่นหรือขาดหรือไม่ ถ้ามีให้เปลี่ยนหัว Probe ใหม่ 3. การใช้งานให้ดึงหัว Probe ออกจากปลอกคลุม แล้วจุ่มลงในน้ำที่ต้องการวัดค่าออกซิเจนละลายน้ำ โดยจุ่มให้หัว Probe อยู่ต่ำกว่าระดับผิวน้ำอย่างน้อย 4 เซนติเมตร 4. กดปุ่ม "Power" เมื่อเครื่องขึ้นคำว่า "O.K." จึงกดปุ่ม "Select" จนกว่าจะขึ้นคำว่า "mg / l หรือ ppm" 5. รอจนกระทั่งตัวเลขที่ขึ้นที่หน้าปัด(หลังจากกดปุ่มในข้อ 4. แล้ว) คงที่แล้วจึงอ่านค่าที่หน้าปัด 6. บันทึกค่าที่อ่านได้ลงในสมุดบันทึกประจำกะ แล้วจึงกดปุ่ม "OFF" ที่เครื่อง		

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

WORK INSTRUCTION	หมายเลขเอกสาร : REF058008	หน้าที่ 1/1																		
หัวข้อ : วิธีปฏิบัติงานและควบคุมการทำงานของถังตกตะกอนชั้นที่ 2	จัดทำโดย : นายพรศักดิ์ ทวีมหาเกียรติ																			
วัตถุประสงค์ : เพื่อแยกตะกอนจุลินทรีย์ออกจากน้ำที่ได้รับการบำบัดแล้ว ก่อนปล่อยน้ำออกจากระบบ	แก้ไขและตรวจสอบ : ครั้งที่ 0 : วันที่ 1 ธันวาคม พ.ศ. 2539																			
ผู้รับผิดชอบ : พนักงานควบคุมระบบบำบัดน้ำเสีย : หัวหน้าหน่วย	อนุมัติโดย :																			
	วันที่อนุมัติ :																			
เครื่องมือและอุปกรณ์ : ขวดเก็บตัวอย่าง																				
เอกสารอ้างอิง : REF058008-01	Drawing No. :																			
ขั้นตอนการปฏิบัติงาน																				
1. ปรับอัตราการไหลของน้ำส่วนในที่เหลือออกจากถังตกตะกอนชั้นที่ 2 (Sedimentation Tank) ให้ได้เท่ากับอัตราการสูบน้ำจากบ่อเติมอากาศเข้าถังตกตะกอนชั้นที่ 2 โดยการปรับวาล์ว Return Sludge กลับเข้าบ่อเติมอากาศตลอดเวลา 2. สังเกตน้ำส่วนในที่เหลือออก (Over Flow) จากถังตกตะกอนชั้นที่ 2 ต้องใสไม่มีตะกอน ถ้ามีตะกอนขนาดใหญ่ลอยขึ้นมาด้วยให้ลดอัตราการสูบน้ำเข้าถังตกตะกอนชั้นที่ 2 3. ถ้าบริเวณผิวหน้าด้านบนของถังตกตะกอนชั้นที่ 2 มีฝ้าของตะกอนขนาดเล็กลอยอยู่ ให้แจ้งหัวหน้าหน่วยให้ทราบทันที (แสดงความีการเปลี่ยนแปลงในทางลบขึ้นกับกระบวนการบำบัดน้ำเสีย) 4. เปิดใบกวาดตะกอนไว้ตลอดเวลาที่มีน้ำอยู่เต็มถังตกตะกอนชั้นที่ 2 5. เก็บตัวอย่างเฉพาะน้ำส่วนในที่เหลือออกจากถังตกตะกอนชั้นที่ 2 ส่ง Lab วิเคราะห์ลักษณะสมบัติทุกวันเวลา 08:00 น. 6. ตรวจสอบผลวิเคราะห์จาก Lab ว่าค่าต่าง ๆ ต้องได้ตามค่ากำหนดดังนี้																				
<table border="1" style="margin: auto;"> <tbody> <tr> <td>pH</td> <td>=</td> <td>5.0 - 9.0</td> </tr> <tr> <td>SS</td> <td>=</td> <td>130 mg / l. (Max)</td> </tr> <tr> <td>DS</td> <td>=</td> <td>5,00 - 15,000 mg / l.</td> </tr> <tr> <td>BOD</td> <td>=</td> <td>20 mg / l (Max)</td> </tr> <tr> <td>COD</td> <td>=</td> <td>120 mg / l (Max)</td> </tr> <tr> <td>Oil & Grease</td> <td>=</td> <td>5 mg / l (Max)</td> </tr> </tbody> </table>			pH	=	5.0 - 9.0	SS	=	130 mg / l. (Max)	DS	=	5,00 - 15,000 mg / l.	BOD	=	20 mg / l (Max)	COD	=	120 mg / l (Max)	Oil & Grease	=	5 mg / l (Max)
pH	=	5.0 - 9.0																		
SS	=	130 mg / l. (Max)																		
DS	=	5,00 - 15,000 mg / l.																		
BOD	=	20 mg / l (Max)																		
COD	=	120 mg / l (Max)																		
Oil & Grease	=	5 mg / l (Max)																		
หมายเหตุ 1. ถ้าค่าต่าง ๆ ไม่ได้ตามกำหนดให้แจ้งหัวหน้าหน่วยเพื่อทำแก้ไขทันที 2. ถ้าบนผิวน้ำในถังตกตะกอนชั้นที่ 2 มีตะกอนสีดำและมีกลิ่นเหม็นลอยขึ้นมา ให้ดำเนินการล้างทำความสะอาดถังตกตะกอนชั้นที่ 2 (ตามเอกสารหมายเลข REF058008-01 : วิธีการล้างทำความสะอาดถังตกตะกอนชั้นที่ 2)																				

WORK INSTRUCTION	หมายเลขเอกสาร : REF058008-01	หน้าที่ 1/1
หัวข้อ : วิธีทำความสะอาดถังตกตะกอนชั้นที่ 2	จัดทำโดย : นายพรศักดิ์ ทวีมหาเกียรติ	
วัตถุประสงค์ : เพื่อทำความสะอาดถังตกตะกอนชั้นที่ 2 เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการตกตะกอน	แก้ไขและตรวจสอบ : ครั้งที่ 0 : วันที่ 1 ธันวาคม พ.ศ. 2540	
ผู้รับผิดชอบ : พนักงานควบคุมระบบบำบัดน้ำเสีย : หัวหน้าหน่วย	อนุมัติโดย :	
	วันที่อนุมัติ :	
เครื่องมือและอุปกรณ์ :		
เอกสารอ้างอิง :	Drawing No. :	
ขั้นตอนการปฏิบัติงาน		
1. หุคสูบน้ำจากบ่อเติมอากาศเข้าถังตกตะกอนชั้นที่ 2 2. เปิดวาล์ว Return Sludge ส่งน้ำในถังตกตะกอนทั้งหมดกลับบ่อเติมอากาศ 3. เมื่อระดับน้ำในถังตกตะกอนลดลงเกินระดับครึ่งถัง(3.3 เมตร) แล้วให้หยุดใบกวาดตะกอน 4. รอจนกระทั่งน้ำออกจากถังตกตะกอนจนหมด แล้วจึงปิดวาล์ว Return Sludge กลับบ่อเติมอากาศ แล้วเปิดวาล์ว Drain Sludge ไปลานตากตะกอนจนสุด 5. ใช้น้ำสะอาดฉีดล้างทำความสะอาดภายในถังตกตะกอนชั้นที่ 2 6. ตรวจสอบสภาพภายในถังตกตะกอนชั้นที่ 2 รวมทั้งสภาพของใบกวาดตะกอนด้วยว่ามีรอยชำรุดหรือไม่ และให้แจ้งให้หัวหน้าหน่วยทราบทันทีหากพบรอยชำรุด 7. บันทึกวันเวลา และสภาพภายในถังตกตะกอนและสภาพถังหลังจากทำความสะอาดลงในสมุดบันทึกประจำกะ		
ศูนย์วิทยทรัพยากร จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย		

เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ในประการที่ 2 คือเพื่อให้ผู้บริหารได้รับทราบข้อมูลอย่างทันทั่วทั้งนั้น จึงได้มีการศึกษาถึงระบบการจัดองค์กรของระบบบำบัดน้ำเสีย ดังรายละเอียดต่อไปนี้

การจัดองค์กรสำหรับระบบบำบัดน้ำเสีย

เนื่องจากระบบบำบัดน้ำเสียเป็นระบบส่วนกลาง (Central Utility) ที่ใช้ในการบำบัดน้ำเสียที่ออกมาจากกระบวนการผลิตต่าง ๆ ซึ่งโดยทั่วไปแล้วจะแยกเป็นระบบส่วนกลางและขึ้นตรงต่อแผนกประกันคุณภาพ หรือฝ่ายประกันคุณภาพ หรือฝ่ายผลิต เพื่อที่จะสามารถควบคุมระบบบำบัดน้ำเสียได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งการรายงานผลวิเคราะห์น้ำเสียของแต่ละหน่วยบำบัดน้ำเสีย และนำผลการบำบัดแล้วต่อผู้บริหารได้อย่างมีประสิทธิภาพ อีกทั้งระบบบำบัดน้ำเสียจะต้องมีความเกี่ยวข้องกับทุกหน่วยงานการผลิตในฝ่ายผลิต ดังนั้นจึงต้องมีความจำเป็นในการขอความร่วมมือไปยังหน่วยงานต่าง ๆ ที่ก่อให้เกิดน้ำเสียขึ้น

ซึ่งโดยทั่วไปแล้วการจัดองค์กรของระบบบำบัดน้ำเสียนี้ จะจัดให้ขึ้นตรงต่อฝ่ายโรงงานหรือฝ่ายผลิตโดยตรง ซึ่งจัดเป็นแผนกบำบัดน้ำเสียซึ่งขึ้นตรงต่อฝ่ายโรงงาน หรือฝ่ายผลิตโดยตรง ก็เป็นวิธีหนึ่งที่จะทำให้การดำเนินงานต่าง ๆ ของระบบบำบัดน้ำเสียสะดวกยิ่งขึ้น สามารถกำหนดและระบุตัวบุคคลที่ทำหน้าที่รับผิดชอบโดยตรงได้

ซึ่งการจัดองค์กรโดยให้ระบบบำบัดน้ำเสียขึ้นตรงต่อฝ่ายโรงงาน หรือฝ่ายผลิตโดยถือเป็นแผนกบำบัดน้ำเสียมีข้อดีดังนี้

1. ลดปัญหาการขอความร่วมมือไปยังแผนกต่าง ๆ เนื่องจากตามโครงสร้างการจัดองค์กรแล้ว หัวหน้าแผนกจะรายงานตรงต่อผู้จัดการโรงงานหรือผู้จัดการฝ่ายผลิต ดังนั้น ในการขอความร่วมมือไปยังแผนกอื่น ๆ โดยผ่านผู้บริหารระดับสูงจะสามารถดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพ
2. การติดตามต้นทุนในการบำบัดน้ำเสียสามารถติดตามต้นทุนได้อย่างถูกต้อง เพราะไม่มีการใช้พนักงานควบคุมระบบ และหัวหน้าหน่วยร่วมกับงานการผลิตอื่น ๆ สามารถแยกต้นทุนของแผนกบำบัดน้ำเสียได้อย่างจริง ๆ
3. สามารถทราบและรู้ข้อมูลการดำเนินงานของแต่ละแผนกได้จากรายงานการผลิต หรือแผนงานการผลิตของแต่ละแผนกที่จัดส่งให้กับผู้จัดการฝ่ายผลิต เพื่อที่จะนำข้อมูลต่าง ๆ มาประกอบการวางแผนการจัดการน้ำเสีย สามารถทราบข้อมูลว่าแต่ละแผนกจะมีการดำเนินการที่มีผลกระทบต่อปริมาณน้ำเสียหรือไม่ อย่างไร
4. มีผู้รับผิดชอบและควบคุมดูแลระบบบำบัดน้ำเสียโดยตรง ซึ่งหน้าที่โดยตรงคือการควบคุมดูแลระบบบำบัดน้ำเสียให้มีประสิทธิภาพอยู่เสมอ โดยพิจารณาจากคุณภาพน้ำที่ผ่านการบำบัดแล้วต้องได้ตามมาตรฐานกำหนด และต้นทุนที่ใช้ในการบำบัดน้ำเสียต้องได้ตามกำหนดเสมอ
5. สามารถติดตามต้นทุนและดำเนินการปรับปรุงพัฒนาระบบบำบัดน้ำเสียได้อย่างต่อเนื่อง

อย่างไรก็ดีการจัดองค์กรลักษณะนี้ก็ยังมิชอบกพร่องอยู่ดังตัวอย่างต่อไปนี้

1. ไม่เหมาะกับระบบบำบัดน้ำเสียที่มีการติดตั้งอุปกรณ์ที่สมบูรณ์ เนื่องจากระบบบำบัดน้ำเสีย ที่ออกแบบระบบได้อย่างสมบูรณ์แล้วระบบสามารถเดินได้ด้วยตัวของระบบเอง พนักงานที่ทำหน้าที่ควบคุมระบบมีหน้าที่เฉพาะตรวจสอบความถูกต้องและเตรียมสารเคมีต่าง ๆ ให้กับการทำงานของระบบเท่านั้น ซึ่งตามปกติ

แล้วจะใช้เวลาเพียงบางส่วนของเวลาการทำงานทั้งหมดเท่านั้น ดังนั้นการจัดองค์กรลักษณะนี้จึงทำให้ประสิทธิภาพการทำงานของพนักงานต่ำ เนื่องจากทำหน้าที่หลักเพียงอย่างเดียว

2. เนื่องจากการจัดองค์โดยแยกระบบบำบัดน้ำเสียนี้ออกเป็นส่วนหนึ่งของงานการผลิต ดังนั้นจำเป็นต้องมีบุคลากรประจำระบบบำบัดน้ำเสีย ดังนั้นเมื่อคิดต้นทุนโดยรวมต้นทุนค่าแรงงานควบคุมระบบแล้ว การจัดองค์การลักษณะนี้จะมีต้นทุนที่สูงกว่า

ซึ่งการจัดองค์การของระบบบำบัดน้ำเสียโดยทั่วไปจะมีรูปแบบการจัดองค์การดังแสดงในรูปที่ 4.2 ได้ดังนี้

รูปที่ 4.2 แสดงการจัดองค์การสำหรับระบบบำบัดน้ำเสียแบบทั่วไป
(เมื่อประยุกต์เข้ากับระบบของโรงงานตัวอย่าง)

สำหรับการจัดองค์การของระบบบำบัดน้ำเสียของโรงงานตัวอย่างนี้ ปัจจุบันได้จัดให้ระบบบำบัดน้ำเสียเป็นส่วนหนึ่งของหน่วยงานการผลิต (แผนกกักน้ำมันพืช) ซึ่งเป็นแผนกที่ก่อให้เกิดน้ำเสียเป็นปริมาณมากที่สุด โดยแผนกกักน้ำมันพืชนี้อยู่ภายในฝ่ายผลิตอีกชั้นหนึ่ง

การจัดองค์กร โดยให้ระบบบำบัดน้ำเสียอยู่หน่วยงานการผลิตที่ก่อให้เกิดน้ำเสียมากที่สุดนั้น มีข้อดี ดังนี้คือ

1. สามารถรู้ได้ล่วงหน้าว่าในช่วงเวลานั้น ๆ จะมีจำนวนน้ำเสียเป็นปริมาณเท่าใด และเกิดในช่วงเวลาใด รวมทั้งสามารถถึงชนิดของน้ำเสียแต่ละชนิดที่จะเกิดขึ้นค่อนข้างแน่นอน (นั่นคือสามารถพยากรณ์ปริมาณน้ำเสียได้ถูกต้องแม่นยำกว่า)
2. สามารถรู้ได้ว่าน้ำเสียที่เกิดขึ้นในแต่ละช่วงเป็นน้ำเสียที่เกิดจากกระบวนการผลิตปกติ หรือไม่ ทำให้สามารถคาดการณ์ถึงค่าความสกปรกของน้ำเสียที่จะเกิดขึ้นได้
3. สามารถวางแผนการผลิตให้สอดคล้องกับแผนการบำบัดน้ำเสียได้อย่างมีประสิทธิภาพ
4. ต้นทุนในเรื่องค่าแรงงานนั้นต่ำ เนื่องจากใช้แรงงานร่วมกับหน่วยงานการผลิต

อย่างไรก็ดี การจัดองค์กร โดยให้ระบบบำบัดน้ำเสียอยู่ในหน่วยงานการผลิตที่ก่อให้เกิดน้ำเสียมากที่สุด ก็มีข้อเสียอยู่เช่นกัน ดังนี้

1. การขอความร่วมมือจากหน่วยผลิตอื่น ๆ ในระดับเดียวกัน อาจไม่ได้รับความร่วมมืออย่างเต็มที่ เพราะแต่ละหน่วยงานมีผู้บังคับบัญชาอยู่ในระดับเดียวกัน และบางครั้งต้องมีการขอความร่วมมือไปยังผู้บังคับบัญชาที่อยู่ในระดับสูงกว่า ซึ่งเป็นการยากที่จะได้รับความร่วมมือและติดตามผลอย่างเต็มที่
2. การกีดกันทุนในการบำบัดน้ำเสียจริง ๆ ทำได้ค่อนข้างยาก เนื่องจากมีการใช้แรงงานร่วมกับหน่วยงานการผลิตบางหน่วยงาน ต้องใช้แรงงานระดับหัวหน้าหน่วยช่วยเหลือและระบบบำบัดน้ำเสียร่วมกับหน่วยงานการผลิตบางหน่วยงาน ดังนั้นการกีดกันทุนในเรื่องค่าแรงงานและค่าใช้จ่ายในการบริหารจึงเป็นการยากที่จะคิดให้ได้อย่างถูกต้อง
3. ในสภาวะปรกติแล้วน้ำเสียที่เกิดขึ้นส่วนใหญ่มาจากแผนกกลั่นน้ำมันพืชจริง แต่ในบางครั้งหากทางแผนกอื่น ๆ ในหน่วยงานการผลิตมีความจำเป็นที่จะต้องก่อให้เกิดน้ำเสียในปริมาณที่มากกว่าปรกติ ถ้าเป็นเช่นนี้แล้วแผนกกลั่นน้ำมันพืชซึ่งดูแลระบบบำบัดน้ำเสียอยู่ก็จะไม่สามารถทราบได้เลยว่าจะมีน้ำเสียพิเศษเพิ่มขึ้นในช่วงเวลาใด และปริมาณเท่าใด (หากไม่มีการแจ้งมาจากแผนกที่ก่อให้เกิดน้ำเสียในปริมาณมากเป็นพิเศษ)
4. เนื่องจากการจัดองค์กร โดยให้ระบบบำบัดน้ำเสียนี้เป็นส่วนหนึ่งของหน่วยงานการผลิต ซึ่งหน้าที่หลักของงานการผลิตก็ย่อมต้องเป็นงานการผลิตผลิตภัณฑ์หลักที่ก่อให้เกิดผลงงานของแผนก และก่อให้เกิดรายได้ของบริษัท ดังนั้นการควบคุมดูแลระบบบำบัดน้ำเสียจึงถือเป็นหน้าที่รองสำหรับหน่วยงานการผลิต รวมทั้งการทำงานของผู้เดินระบบ(Operator) ก็เช่นเดียวกัน

การจัดองค์กรลักษณะดังกล่าวนี้ ทำให้ไม่มีพนักงานเฉพาะสำหรับควบคุมการทำงานของระบบบำบัดน้ำเสีย ซึ่งพนักงานที่ทำหน้าที่ควบคุมการเดินระบบบำบัดน้ำเสียจะต้องดูแลงานการผลิตอื่น ๆ ควบคู่กันไปด้วย ดังนั้นในการทำงานจริง ๆ พนักงานควบคุมระบบจะให้ความสำคัญกับงานการผลิตก่อนซึ่งงานการผลิตนั้นหากทำผิดพลาดไป จะเห็นผลได้ทันทีและก่อให้เกิดผลเสียต่อพนักงานควบคุมระบบเองด้วย แต่สำหรับงานการควบคุมระบบบำบัดน้ำเสียนั้นหากดำเนินการผิดพลาดไปต้องรออีกหลายวันกว่าจะเห็นผลของความผิดพลาดนั้น ซึ่งจะไม่สามารถระบุได้แน่ชัดว่าผิดจากส่วนใด และใครเป็นผู้กระทำผิด

จะเห็นได้ว่าการจัดองค์กรลักษณะนี้นั้น จะมีข้อบกพร่องตรงที่ไม่มีผู้รับผิดชอบงานของระบบบำบัดน้ำเสียอย่างแน่ชัด

ซึ่งเมื่อพิจารณาให้ละเอียดถี่ถ้วนแล้วพบว่า หากมีการบริหารงานของระบบบำบัดน้ำเสียให้มีประสิทธิภาพแล้ว รวมทั้งมีการติดตั้งอุปกรณ์หรือระบบบำบัดต่าง ๆ ที่สมบูรณ์แบบแล้ว ระบบบำบัดน้ำเสียนี้สามารถเดินระบบและปรับสภาพสมดุลของตัวระบบเองได้ โดยไม่จำเป็นต้องมีพนักงานที่ทำหน้าที่ควบคุม โดยเฉพาะซึ่งสามารถแบ่งเวลาในการทำงานของพนักงานจากส่วนการผลิตมาทำหน้าที่คอยดูแลและเติมสารเคมีเก็บตัวอย่างน้ำเสียส่งแผนกประกันคุณภาพวิเคราะห์ลักษณะสมบัติของน้ำเสีย ทำหน้าที่คอยปรับอัตราการไหลของน้ำเสียให้เข้าระบบบำบัดน้ำเสียอย่างสม่ำเสมอ ก็เป็นการเพียงพอแล้ว

ดังนั้นสำหรับโรงงานอุตสาหกรรมน้ำมันพืชหากจะมีการออกแบบระบบบำบัดน้ำเสียแล้ว ควรมีการลงทุนในการออกแบบและสร้างระบบบำบัดน้ำเสียให้มีอุปกรณ์ครบถ้วนให้ระบบสามารถเดินได้ด้วยตัวระบบเอง ซึ่งจะเป็นการลดต้นทุนในเรื่องแรงงานในการควบคุมและบริหารงานของระบบบำบัดน้ำเสียลงได้อีกด้วย ดังนั้นจะเห็นได้ว่า การจัดองค์กรของระบบบำบัดน้ำเสียของโรงงานด้วยวิธีนี้เหมาะสมแล้ว แต่จะต้องมีการปรับปรุงเรื่องจัดอบรมให้ความรู้ความเข้าใจแก่พนักงานที่เกี่ยวข้องกับระบบการบำบัดน้ำเสียและการทำงานของระบบบำบัดน้ำเสีย และจัดทำระบบการติดต่อสื่อสารและจัดเก็บข้อมูลของระบบบำบัดน้ำเสีย จะเป็นแนวทางหนึ่งที่จะทำให้การดำเนินงานของระบบบำบัดน้ำเสียมีประสิทธิภาพมากขึ้นและต้นทุนต่ำอยู่เสมอ

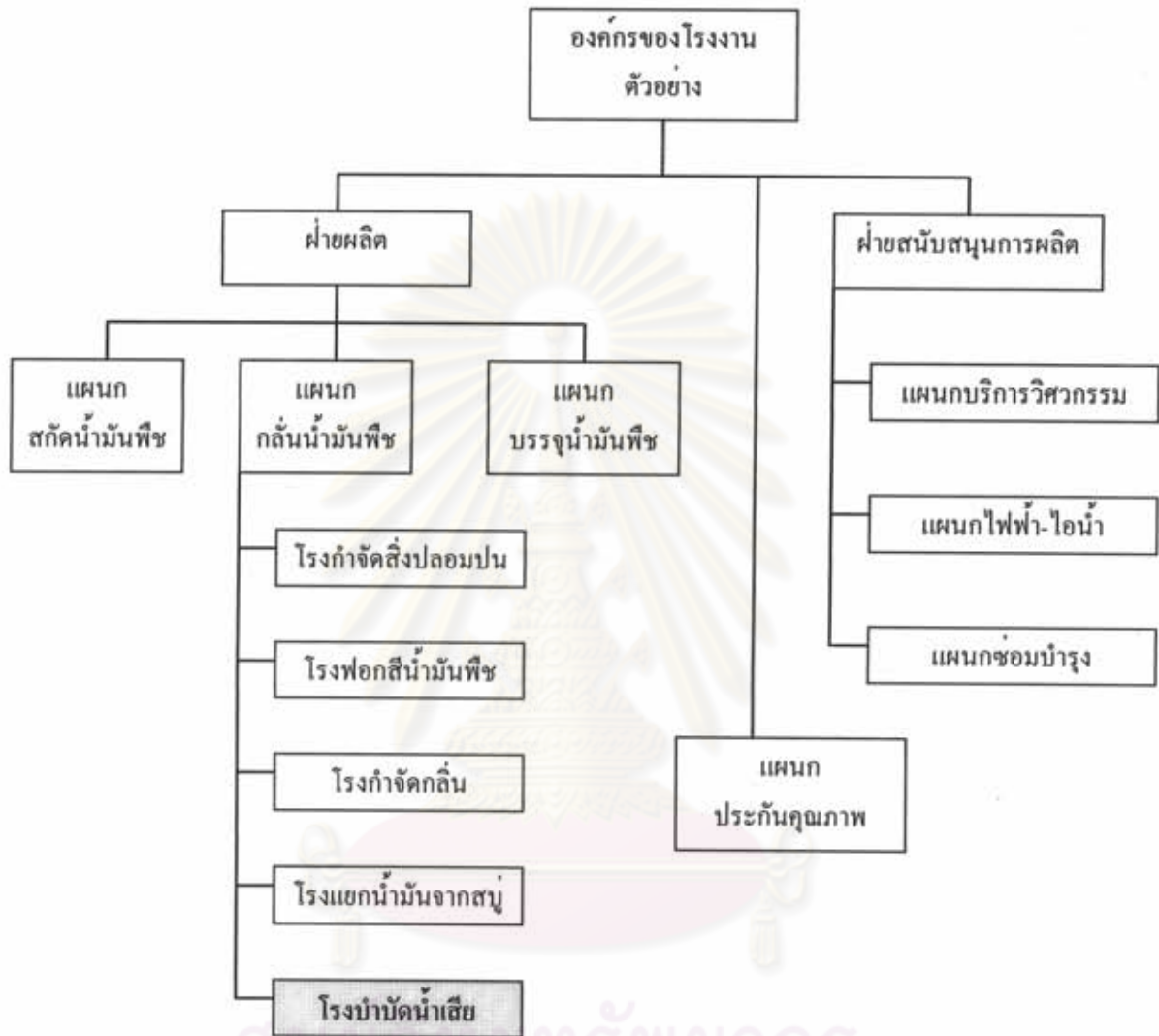
สำหรับปัญหาต่าง ๆ ของการจัดองค์กรแบบปัจจุบันนี้สามารถแก้ไขได้โดยจัดทำระบบการติดต่อสื่อสารและรายงานผลภายในองค์กรให้มีประสิทธิภาพ รวมทั้งจัดอบรมและให้ความรู้ความเข้าใจแก่พนักงานที่ทำหน้าที่ควบคุมดูแลระบบบำบัดน้ำเสียให้เห็นถึงความสำคัญของระบบบำบัดน้ำเสีย และความเสียหายที่จะเกิดขึ้นหากการดำเนินการของระบบบำบัดน้ำเสียไม่เป็นไปตามที่กำหนด

รวมทั้งปัญหาการขอความร่วมมือไปยังแผนกต่าง ๆ ซึ่งปัญหานี้สามารถป้องกันได้โดยการจัดระบบสื่อสารหรือการส่งผ่านข้อมูลภายในองค์กร (Document Flow) ให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ให้ทุกหน่วยงานทราบถึงความสำคัญของระบบบำบัดน้ำเสียของโรงงาน และให้รู้ถึงความเกี่ยวข้องของแต่ละหน่วยงานกับระบบบำบัดน้ำเสีย ให้รู้ถึงผลกระทบของการเปลี่ยนสารเคมีที่ใช้ในระบบ ให้รู้ถึงผลกระทบของการผลิตที่ก่อให้เกิดน้ำเสียที่ผิดไปจากเดิม

ดังนั้นในการวิจัยนี้จึงได้ทำการศึกษาและจัดทำระบบการติดต่อสื่อสารและการจัดเก็บข้อมูลสำหรับระบบบำบัดน้ำเสียขึ้นดังได้แสดงไว้หัวข้อการจัดทำระบบการติดต่อสื่อสารและการจัดเก็บข้อมูล

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

การจัดองค์กรของระบบบำบัดน้ำเสียของโรงงานตัวอย่างปัจจุบันเป็นดังรูปที่ 4.3 นี้

รูปที่ 4.3 แสดงการจัดองค์กรสำหรับระบบบำบัดน้ำเสีย(ของโรงงานตัวอย่าง)

ซึ่งสามารถเปรียบเทียบข้อแตกต่างระหว่างการจัดองค์กรแบบปัจจุบัน (จัดให้อยู่ในหน่วยการผลิต) กับการจัดองค์กรโดยทั่วไป(จัดแยกออกเป็นเอกเทศน์) ได้ดังตารางที่ 4.5 ดังนี้

หัวข้อการเปรียบเทียบ	การจัดองค์กรแบบปัจจุบัน	การจัดองค์กรแบบทั่วไป
1. การขอความร่วมมือไปยังแผนกต่าง ๆ	เมื่อมีการจัดทำระบบการติดต่อสื่อสารและการจัดเก็บข้อมูล รวมทั้งการรายงานผลที่ดีแล้ว การขอความร่วมมือนี้สามารถดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเกิดความเข้าใจอันดีระหว่างหน่วยงาน	ดำเนินการได้สะดวก และได้รับความร่วมมือดี เนื่องจากผู้ร้องขอความร่วมมือมีอำนาจหน้าที่มากกว่า แต่อาจเกิดความไม่พอใจของผู้ให้ความร่วมมือ
2. การติดตามต้นทุนการบำบัดน้ำเสีย	หากมีการจัดเก็บข้อมูลที่ดีแล้ว สามารถติดตามต้นทุนได้ง่าย	สะดวกกว่า เนื่องจากใช้แรงงานผู้ควบคุมและพนักงานระดับหัวหน้าแยกออกจากงานการผลิต
3. การควบคุมดูแลระบบบำบัดน้ำเสีย	หากมีการติดตั้งระบบบำบัดน้ำเสียที่สมบูรณ์แบบแล้ว การบำบัดจะมีประสิทธิภาพสูง	หากมีการติดตั้งระบบบำบัดน้ำเสียที่สมบูรณ์แบบแล้ว การบำบัดจะมีประสิทธิภาพสูง
4. การวางแผนการจัดการน้ำเสียโดยรวม	เมื่อมีการจัดทำระบบการติดต่อสื่อสารที่ดีแล้ว จะสามารถทราบข้อมูลได้แม่นยำกว่า เพราะน้ำเสียส่วนใหญ่เกิดจากแผนกที่ควบคุม	สามารถทราบข้อมูลน้ำเสียจากทุกแหล่งกำเนิดได้ดีกว่า เพราะทราบแผนงานการผลิต และแผนการดำเนินงานต่าง ๆ ของแต่ละแผนกได้ดีกว่า
5. ต้นทุนค่าแรงรวมของทั้งบริษัท	ต่ำกว่า เนื่องจากใช้บุคลากรน้อยร่วมกันกับงานการผลิต	สูงกว่า เนื่องจากใช้บุคลากรแยกต่างหากจากงานการผลิต
6. ประสิทธิภาพการทำงานของพนักงาน	สูงกว่า เนื่องจากสามารถบริหารพนักงานให้สามารถทำงานได้หลากหลายหน้าที่	ต่ำกว่า เนื่องจากพนักงานมีหน้าที่รับผิดชอบเฉพาะเรื่องการบำบัดน้ำเสีย ซึ่งอาจก่อให้เกิดเวลาสูญเปล่ามาก

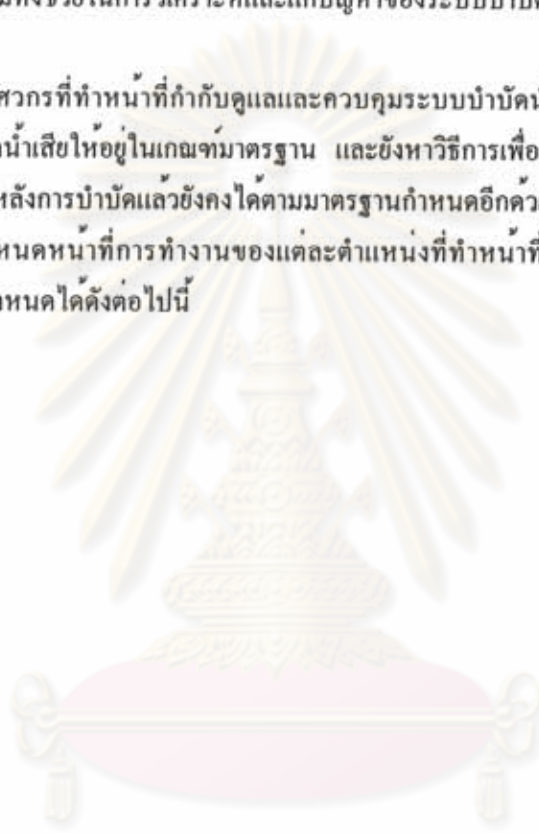
ตารางที่ 4.4 แสดงข้อแตกต่างระหว่างการจัดองค์กรแบบทั่วไปกับการจัดองค์กรของโรงงานตัวอย่าง

การจัดทำใบกำหนดหน้าที่รับผิดชอบการทำงานของแต่ละตำแหน่ง

จากการศึกษารายละเอียดการทำงานจากระบบบำบัดน้ำเสียแบบตะกอนเร่งของโรงงานตัวอย่าง รวมทั้งศึกษาวิธีการปฏิบัติงานและควบคุมดูแลระบบบำบัดน้ำเสียแต่ละหน่วยบำบัดน้ำเสียแล้ว พบว่าหน้าที่หลัก ๆ ในการควบคุมดูแลระบบบำบัดน้ำเสียเป็นหน้าที่ของพนักงานควบคุมระบบบำบัดน้ำเสีย (Operator) และหัวหน้าหน่วย (Foreman) โดยมีวิศวกรทำหน้าที่กำกับดูแลการทำงานและควบคุมระบบบำบัดน้ำเสียให้มีประสิทธิภาพการทำงานสูงอยู่เสมอ รวมทั้งช่วยในการวิเคราะห์และแก้ปัญหาของระบบบำบัดน้ำเสียที่เกิดขึ้นเป็นระยะ ๆ อีกด้วย

นอกจากนี้แล้ววิศวกรที่ทำหน้าที่กำกับดูแลและควบคุมระบบบำบัดน้ำเสียยังมีหน้าที่ในการดูแลและควบคุมต้นทุนในการบำบัดน้ำเสียให้อยู่ในเกณฑ์มาตรฐาน และยังหาวิธีการเพื่อลดต้นทุนในการบำบัดน้ำเสียให้มีความต่ำลงโดยที่คุณภาพน้ำหลังการบำบัดแล้วยังคงได้ตามมาตรฐานกำหนดอีกด้วย

ดังนั้นในการกำหนดหน้าที่การทำงานของแต่ละตำแหน่งที่ทำหน้าที่เกี่ยวกับการควบคุมดูแลระบบบำบัดน้ำเสีย จึงสามารถกำหนดได้ดังต่อไปนี้

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

JOB DESCRIPTION	หมายเลขเอกสาร JOB058001
หัวข้อ : ใบกำหนดหน้าที่การทำงานของวิศวกรควบคุมระบบบำบัดน้ำเสีย	จัดทำโดย : นายพรศักดิ์ ทวีมหาเกียรติ
วัตถุประสงค์ : เพื่อระบุคุณสมบัติและหน้าที่การทำงานของวิศวกรควบคุมระบบบำบัดน้ำเสีย	แก้ไขและตรวจสอบ : ครั้งที่ 0 : วันที่ 1 ธันวาคม พ.ศ. 2539
	อนุมัติโดย : วันที่อนุมัติ :
1. คุณสมบัติของวิศวกรควบคุมระบบบำบัดน้ำเสีย 1.1 คุณสมบัติ : จบการศึกษาอย่างต่ำระดับปริญญาตรีทางด้านวิทยาศาสตร์ เคมีวิศวกรรม วิศวกรรมเคมี เคมีเทคนิค หรือด้านสาธารณสุข หรือเทียบเท่า และมีประสบการณ์ในการควบคุมการทำงานเกี่ยวกับระบบบำบัดน้ำเสียแบบตะกอนเร่ง (Activated Sludge) อย่างน้อย 2 ปี 1.2 เพศ : เพศชาย อายุ 20 ปีขึ้นไป 2. หน้าที่รับผิดชอบของวิศวกรควบคุมระบบบำบัดน้ำเสีย 2.1 กำกับและควบคุมดูแลการทำงานของหัวหน้าหน่วยและพนักงานควบคุม และระบบบำบัดน้ำเสียให้เกิดการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพอยู่เสมอ ซึ่งคำว่าประสิทธิภาพหมายถึงคุณภาพน้ำที่ผ่านการบำบัดแล้วต้องได้ตามมาตรฐานกำหนด 2.2 ควบคุมต้นทุนในการบำบัดน้ำเสียให้เป็นไปตามมาตรฐานกำหนด โดยที่คุณภาพน้ำที่ผ่านการบำบัดแล้วมีค่าได้ตามมาตรฐานอยู่เสมอ 2.3 ชี้แนะวิธีการควบคุมการทำงานของระบบบำบัดน้ำเสียแต่ละหน่วยการบำบัด ให้กับผู้บังคับบัญชาได้อย่างถูกต้องตามวิธีที่กำหนดไว้ในคู่มือการควบคุมระบบบำบัดน้ำเสีย 2.4 ศึกษาวิธีการเพื่อลดต้นทุนในการบำบัดน้ำเสีย และปรับปรุงวิธีการควบคุมการทำงานระบบบำบัดน้ำเสียให้เกิดประสิทธิภาพสูงขึ้นหรือสะดวกขึ้น โดยคุณภาพน้ำที่ผ่านการบำบัดต้องได้ตามมาตรฐานอยู่เสมอ 2.5 วิเคราะห์สาเหตุของปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นพร้อมทั้งหาวิธีการแก้ไขและป้องกันไม่ให้เกิดปัญหาซ้ำอีก 2.6 ปฏิบัติหน้าที่พิเศษอื่น ๆ ตามที่ผู้บังคับบัญชาได้มอบหมายให้	

JOB DESCRIPTION	หมายเลขเอกสาร JOB058002
หัวข้อ : ใบกําหนดหน้าที่การทำงานของหัวหน้าหน่วยควบคุมระบบบำบัดน้ำเสีย (Foreman)	จัดทำโดย : นายพรศักดิ์ ทวีมหาเกียรติ
วัตถุประสงค์ : เพื่อระบุคุณสมบัติและหน้าที่การทำงานของหัวหน้าหน่วยควบคุมระบบบำบัดน้ำเสีย	แก้ไขและตรวจสอบ : ครั้งที่ 0 : วันที่ 1 ธันวาคม พ.ศ. 2539
	อนุมัติโดย : วันที่อนุมัติ :
1. คุณสมบัติของหัวหน้าหน่วยควบคุมระบบบำบัดน้ำเสีย (Foreman) 1.1 คุณวุฒิ : จบการศึกษาอย่างต่ำชั้นประโยควิชาชีพชั้นสูง และมีประสบการณ์ในการควบคุมการทำงานเกี่ยวกับระบบบำบัดน้ำเสียแบบตะกอนเร่ง (Activated Sludge) อย่างน้อย 2 ปี : หรือจบการศึกษาชั้นประโยควิชาชีพ โดยมีประสบการณ์ในการควบคุมการทำงานเกี่ยวกับระบบบำบัดน้ำเสียแบบตะกอนเร่งอย่างน้อย 4 ปี 1.2 เพศ : เพศชาย อายุ 25 ปีขึ้นไป : สามารถทำงานเป็นกะได้ 2. หน้าที่รับผิดชอบของหัวหน้าหน่วยควบคุมระบบบำบัดน้ำเสีย 2.1 ควบคุมดูแลการทำงานของพนักงานควบคุมและระบบบำบัดน้ำเสียให้เกิดการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพอยู่เสมอ ซึ่งคำว่าประสิทธิภาพหมายถึงคุณภาพน้ำที่ผ่านการบำบัดแล้วต้องได้ตามมาตรฐานกำหนด 2.2 ควบคุมต้นทุนปริมาณการใช้สารเคมีต่าง ๆ ในการบำบัดน้ำเสียให้ได้ตามปริมาณที่กำหนดไว้เสมอ 2.3 ควบคุมดูแลให้การปฏิบัติงานและการทำงานของพนักงานควบคุมระบบบำบัดน้ำเสียเป็นไปตามวิธีการที่ถูกต้องตามคู่มือที่กำหนดไว้ 2.4 ชี้แนะวิธีการควบคุมการทำงานของระบบบำบัดน้ำเสียแต่ละหน่วยการบำบัด ให้กับผู้บังคับบัญชาได้อย่างถูกต้องตามวิธีที่กำหนดไว้ในคู่มือการควบคุมระบบบำบัดน้ำเสีย 2.5 ต้องศึกษาและทำความเข้าใจในการทำงานของระบบบำบัดน้ำเสียแต่ละหน่วยการบำบัดให้แจ่มชัด และสามารถถ่ายทอด หรือสอนงานให้ผู้บังคับบัญชาได้ 2.6 เสนอแนะวิธีการเพื่อลดต้นทุนในการบำบัดน้ำเสีย 2.7 ปรับปรุงและเสนอแนะวิธีการเพื่อปรับปรุงขั้นตอนการควบคุมระบบบำบัดน้ำเสียแต่ละขั้นตอน เพื่อให้เกิดการทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพสูงขึ้น หรือเพื่อการทำงานได้สะดวกและถูกต้องมากขึ้น 2.8 ปฏิบัติหน้าที่พิเศษอื่น ๆ ตามที่ผู้บังคับบัญชาได้มอบหมายให้	

JOB DESCRIPTION	หมายเลขเอกสาร JOB058003
หัวข้อ : ใบกําหนดหน้าที่การทํางานของพนักงานควบคุมระบบบำบัดน้ำเสีย (Operator)	จัดทําโดย : นายพรศักดิ์ ทวีมหาเกียรติ
วัตถุประสงค์ : เพื่อระบุคุณสมบัติและหน้าที่การทํางานของพนักงานควบคุมระบบบำบัดน้ำเสีย	แก้ไขและตรวจสอบ : ครั้งที่ 0 : วันที่ 1 ธันวาคม พ.ศ. 2539
	อนุมัติโดย : วันที่อนุมัติ :
1. คุณสมบัติของพนักงานควบคุมระบบบำบัดน้ำเสีย (Operator) 1.1 คุณวุฒิ : จบการศึกษาอย่างดําน้ําชั้นประโยควิชาชีพ สาขาช่าง หรือเทียบเท่า : หรือจบการศึกษาชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย สาขาวิทยาศาสตร์ (วิทย์-คณิต) หรือเทียบเท่า 1.2 เพศ : เพศชาย อายุ 20 ปีขึ้นไป : สามารถทํางานเป็นกะได้ 2. หน้าที่รับผิดชอบของพนักงานควบคุมระบบบำบัดน้ำเสีย 2.1 ควบคุมดูแลการทํางานของระบบบำบัดน้ำเสีย ให้เป็นไปตามวิธีการที่กำหนดในคู่มือการปฏิบัติงานควบคุมระบบบำบัดน้ำเสีย 2.2 ตรวจสอบปริมาณการเติมสารเคมีแต่ละชนิดให้ได้ตามปริมาณที่กำหนด 2.3 เก็บตัวอย่างน้ำเสียแต่ละหน่วยการบำบัดน้ำเสีย ตามวิธีการเก็บตัวอย่างน้ำเสีย (Processed Control) 2.4 เสนอแนะวิธีการเพื่อปรับปรุงขั้นตอนการควบคุมระบบบำบัดน้ำเสียแต่ละขั้นตอน เพื่อให้เกิดการทํางานได้อย่างมีประสิทธิภาพสูงขึ้น หรือเพื่อการทำงานได้สะดวกและถูกต้องมากขึ้น 2.5 ต้องศึกษาและทําความเข้าใจในการทํางานของระบบบำบัดน้ำเสียแต่ละหน่วยการบำบัดให้แจ่มชัด 2.6 เสนอแนะวิธีการเพื่อลดต้นทุนในการบำบัดน้ำเสีย 2.7 ติดตามและรายงานผลวิเคราะห์ตัวอย่างน้ำเสีย และปัญหาที่เกิดขึ้นให้หัวหน้าหน่วยทราบ 2.8 ดูแลรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยในบริเวณทํางานอย่างสม่ำเสมอ 2.9 จัดบันทึกการทํางาน, ผลวิเคราะห์น้ำเสีย, และปัญหาที่เกิดขึ้นลงในสมุดบันทึกการทํางานประจำกะ และ Shift Record 2.10 ปฏิบัติหน้าที่พิเศษอื่น ๆ ตามที่ผู้บังคับบัญชาได้มอบหมายให้	

การจัดทำระบบข้อมูลและการติดต่อสื่อสาร

เนื่องจากการจัดองค์กรของระบบบำบัดน้ำเสียของโรงงานตัวอย่าง (ตามรายละเอียดในหัวข้อการจัดองค์กร) นั้น ได้จัดให้โรงบำบัดน้ำเสียอยู่ในส่วนหนึ่งของหน่วยงานการผลิต (จัดเข้าเป็นส่วนหนึ่งของแผนกกลั่นน้ำมันพืช) สังกัดฝ่ายผลิต เพื่อประโยชน์ต่าง ๆ ดังที่ได้กล่าวไว้แล้ว

ซึ่งการจัดองค์กรโดยให้โรงบำบัดน้ำเสียนี้เข้าเป็นส่วนหนึ่งของหน่วยงานการผลิตหน่วยหนึ่งแล้วนั้น จะก่อให้เกิดผลเสียในเรื่องการขอความร่วมมือไปยังหน่วยงานผลิตอื่น ๆ รวมทั้งหน่วยงานอื่น ๆ ที่ก่อให้เกิดน้ำเสีย โดยเฉพาะอย่างยิ่งการขอความร่วมมือไปยังหน่วยงานที่มีผู้บังคับบัญชาที่อยู่ในระดับที่สูงกว่าผู้บังคับบัญชาที่ทำการควบคุมดูแลระบบบำบัดน้ำเสียอยู่ (โดยเฉพาะในกรณีที่มีปัญหาส่วนตัว หรือที่ไม่ค่อยชอบพอกันอยู่) จะทำให้การให้ความร่วมมือจากหน่วยงานอื่น ๆ เป็นไปได้ยาก

ดังนั้นวิธีการหนึ่งซึ่งจะสามารถแก้ปัญหานี้ได้ คือ การจัดทำระบบข้อมูลและการติดต่อสื่อสารภายในองค์กรให้ได้ประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลด้วย ซึ่งการจัดทำระบบข้อมูลและการติดต่อสื่อสารที่ได้จัดทำนี้ถือหลักคือ

1. ต้องสื่อสารให้ผู้ที่เกี่ยวข้องทุกคนทราบว่า ระบบบำบัดน้ำเสียของโรงงานมีความสำคัญอย่างไรต่อส่วนรวมทั้งหมด
2. ต้องจัดการสื่อสารให้ผู้ที่เกี่ยวข้องกับระบบบำบัดน้ำเสียทุกหน่วยงาน หรือทุกคนทราบว่าหน่วยงานของตนเองมีส่วนเกี่ยวข้องกับระบบบำบัดน้ำเสียอย่างไร ต้องจัดการสื่อสารให้ทุกหน่วยงานได้ทราบว่าการดำเนินการผลิตของแต่ละหน่วยงานมีผลกระทบต่อระบบบำบัดน้ำเสียอย่างไร
3. ต้องจัดการสื่อสารเพื่อให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ทราบว่า มีสิ่งใดบ้างที่จะมีผลกระทบต่อระบบบำบัดน้ำเสีย
4. การสื่อสารข้อมูลต้องสื่อสารหรือส่งข้อมูลให้ผู้บริหารระดับสูงทราบ โดยเฉพาะข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาของระบบบำบัดน้ำเสีย และคุณภาพของน้ำที่ผ่านการบำบัดแล้วเมื่อไม่ได้ตามมาตรฐานกำหนด

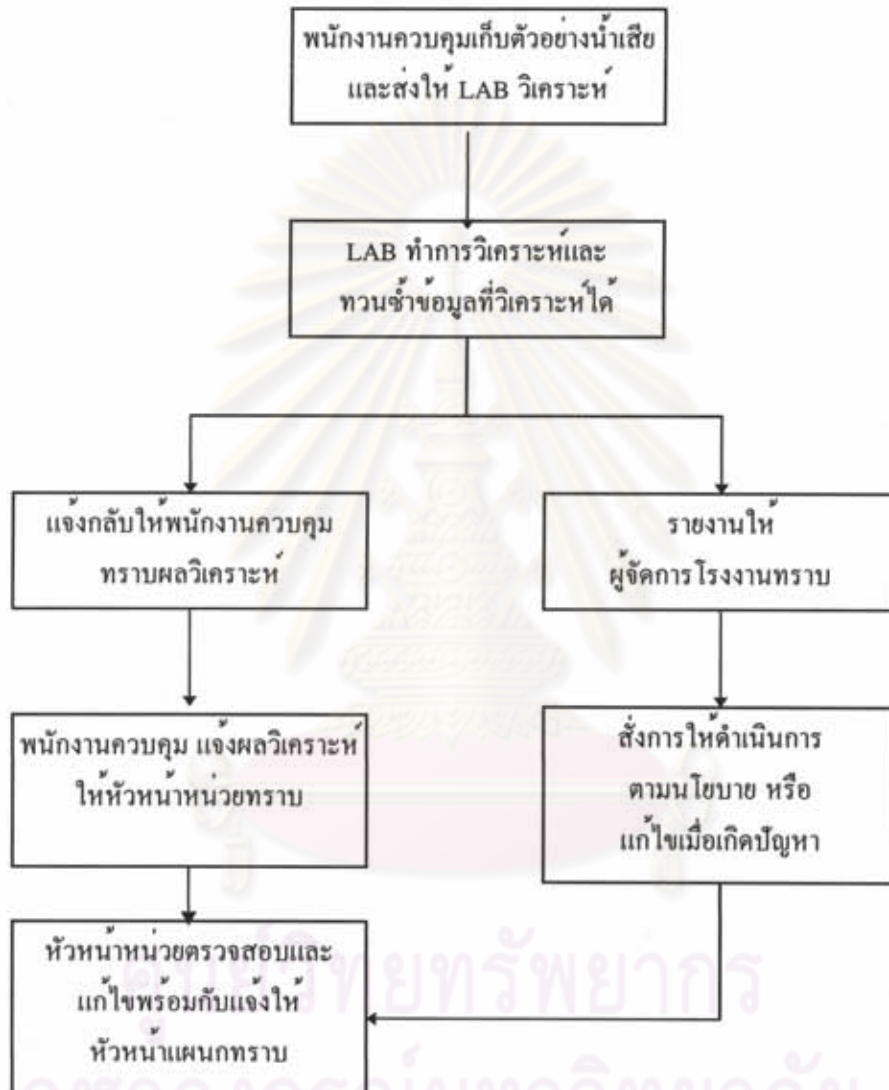
ประกอบกับโรงงานอุตสาหกรรมส่วนใหญ่แล้วมักประสบปัญหาเกี่ยวกับการสื่อสารข้อมูลเสมอ โดยเฉพาะในเรื่องระบบการบำบัดน้ำเสีย เนื่องจากไม่ทราบถึงความสำคัญของข้อมูล, ขาดความเข้าใจในข้อมูล, ขาดความเข้าใจในการรายงานผล, ไม่ตระหนักถึงความสำคัญของการรายงานผล, ไม่รู้ถึงหน้าที่และความรับผิดชอบของตนเอง และไม่รู้ว่าจะควรจะรายงานผลให้ใครทราบบ้าง

ดังนั้นในการวิจัยนี้ทางผู้วิจัยจึงคิดว่าสมควรจะจัดให้มีขั้นตอนการสื่อสารข้อมูลให้ชัดเจน เนื่องจากข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับระบบบำบัดน้ำเสียนี้จัดว่าเป็นข้อมูลที่มีความสำคัญมาก โดยเฉพาะในเรื่องคุณภาพน้ำภายหลังได้รับการบำบัดและปัญหาของระบบบำบัดน้ำเสีย หากคุณภาพของน้ำหลังการบำบัดแล้วไม่ได้ตามมาตรฐานกำหนดอาจทำให้โรงงานถูกหยุดกิจการได้

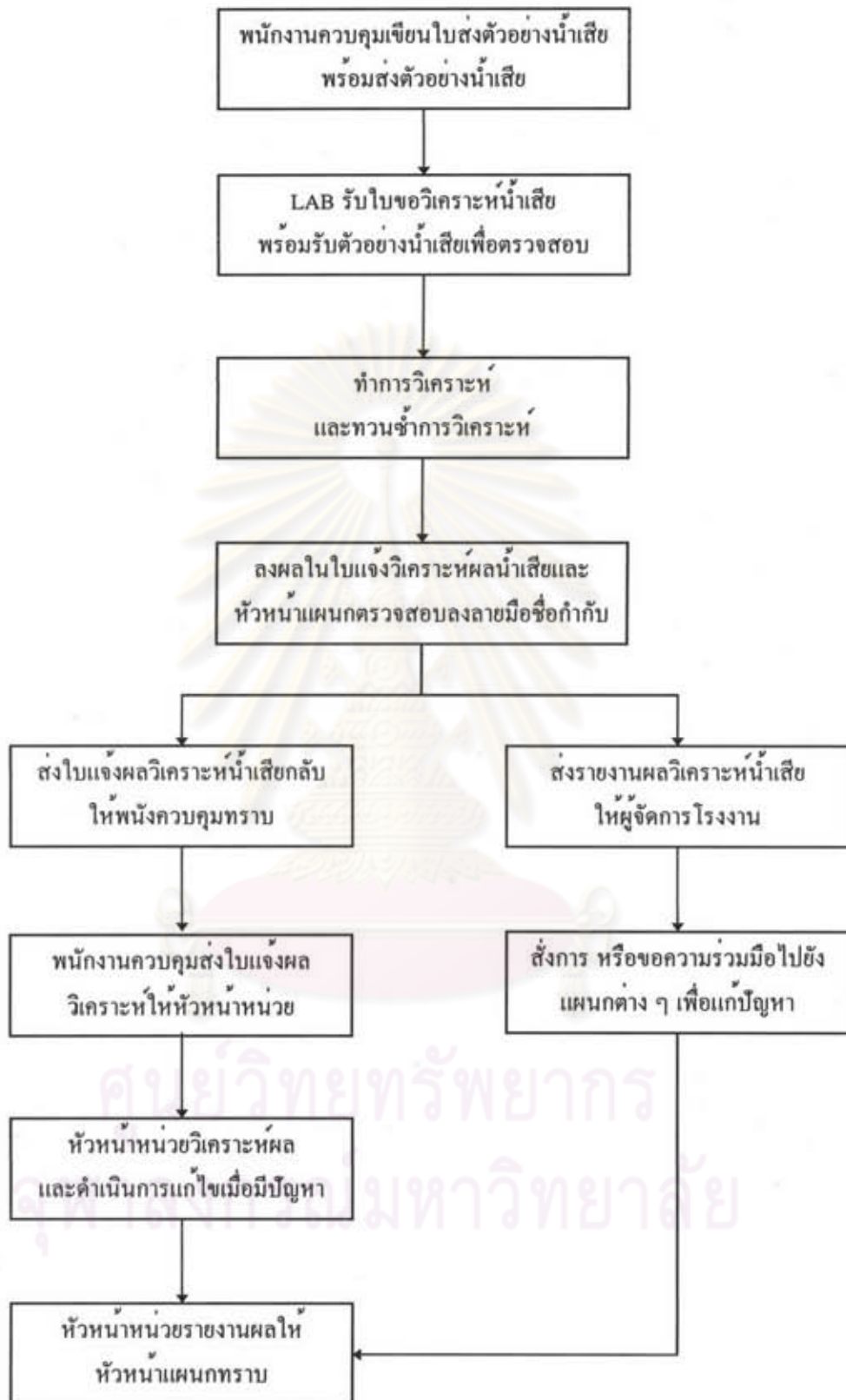
ดังนั้นไม่ว่าระบบบำบัดน้ำเสียจะขึ้นกับส่วนหรือแผนกใด ๆ ของโรงงานแล้ว ผู้ที่จะต้องติดตามและกำกับดูแลโดยตรงควรจะเป็นผู้บริหารระดับสูง ที่มีอำนาจหน้าที่ที่จะสามารถสั่งการ และขอความร่วมมือไปยัง

ส่วนต่าง ๆ ของโรงงานได้โดยได้รับความร่วมมืออย่างเต็มที่ ซึ่งสำหรับในกรณีของโรงงานตัวอย่างนี้ผู้วิจัยเห็นสมควรว่าควรจะเป็น “ผู้จัดการโรงงาน หรือผู้ช่วยผู้จัดการโรงงาน” ขึ้นไป

สำหรับระบบการสื่อสารข้อมูลระบบบำบัดน้ำเสียให้ผู้เกี่ยวข้องทราบ โดยเฉพาะผู้ทำหน้าที่ควบคุมดูแลระบบบำบัดน้ำเสียโดยตรง และผู้บริหารระดับสูง สามารถกำหนดแนวทางและขั้นตอนการปฏิบัติได้ดังนี้

รูปที่ 4.4 แสดงขั้นตอนการสื่อสารภายในองค์กร

รูปที่ 4.5 แสดงระบบข้อมูลการสื่อสาร

ระบบข้อมูลสำหรับระบบบำบัดน้ำเสีย

เนื่องจากปัจจุบันได้มีการรณรงค์ในเรื่องการรักษาสิ่งแวดล้อมเพิ่มมากขึ้น โดยเฉพาะทรัพยากรน้ำซึ่งจัดเป็นทรัพยากรที่มีคุณค่ามากและกำลังจะถูกทำลายให้เสื่อมสภาพลงไปทุกขณะ และเป็นที่น่าอนการรณรงค์ดังกล่าวย่อมมีผลกระทบต่อโรงงานอุตสาหกรรมประเภทที่จำเป็นต้องใช้น้ำในกระบวนการผลิตและทำให้เกิดน้ำเสียจากกระบวนการผลิต โดยเฉพาะโรงงานอุตสาหกรรมน้ำมันพืชซึ่งจำเป็นลักษณะจำเพาะของอุตสาหกรรมประเภทนี้ที่ต้องใช้น้ำในกระบวนการผลิตเพื่อทำให้น้ำมันบริสุทธิ์

เนื่องจากน้ำเสียที่เกิดขึ้นจากกระบวนการผลิตของโรงงานอุตสาหกรรมน้ำมันพืช จะมีลักษณะเฉพาะคือจะมีน้ำมันพืชปนมากับน้ำเสียที่เกิดจากกระบวนการผลิตในรูปของสารแขวนลอยที่สามารถรวมตัวกับน้ำได้บางส่วน หรือในลักษณะที่เรียกว่า “อิมัลชัน” (emulsion) ซึ่งลักษณะดังกล่าวนี้จำเป็นต้องมีการกำจัดน้ำมันพืชส่วนที่ปนมากับน้ำเสียออกให้หมดก่อนที่ปล่อยน้ำเสียที่ได้รับการบำบัดแล้วลงสู่ลำรางสาธารณะต่อไป หากกระบวนการกำจัดไขมันหรือน้ำมันพืชส่วนที่ปนมากับน้ำเสียนี้ไม่สามารถกำจัดไขมันหรือน้ำมันพืชส่วนนี้ออกจากน้ำเสียได้หมด นั่นหมายความว่าจะมีน้ำมันพืชส่วนหนึ่งหลุดติดไปกับน้ำเสียที่ได้รับการบำบัดแล้ว ซึ่งไขมันหรือน้ำมันพืชโดยลักษณะเฉพาะของสารประเภทนี้แล้ว จะเป็นสารอินทรีย์ที่มีมวลโมเลกุลขนาดใหญ่ทำให้เกิดการย่อยสลายโดยเชื้อจุลินทรีย์ตามธรรมชาติได้ไม่สมบูรณ์นัก ดังนั้นหากมีไขมันหรือน้ำมันพืชหลุดออกไปกับน้ำเสียที่รับการบำบัดแล้วในปริมาณที่มากเกินไปก็จะมีผลทำให้เชื้อจุลินทรีย์ในธรรมชาติไม่สามารถย่อยสลายสารดังกล่าวนี้ได้หมด ซึ่งในที่สุดก็จะทำให้แหล่งน้ำบริเวณนั้นเกิดการเน่าเสียได้ในที่สุด

ดังนั้นระบบบำบัดน้ำเสียจึงมีความสำคัญกับโรงงานอุตสาหกรรมน้ำมันพืชมาก และจะต้องเป็นระบบที่มีประสิทธิภาพสูงด้วย ซึ่งประสิทธิภาพนั้นมักจะขึ้นกับค่าใช้จ่ายอยู่เสมอ อย่างไรก็ตามหากมีการดูแล, ปรับปรุง และเก็บข้อมูลของระบบบำบัดน้ำเสียอย่างถูกต้องและต่อเนื่องและจริงจังแล้ว ทางผู้วิจัยเห็นว่าย่อมมีทางเป็นไปได้ค่อนข้างสูงมากที่ผู้ประกอบการอุตสาหกรรมน้ำมันพืชจะสามารถนำข้อมูลต่าง ๆ ไปใช้ในการปรับปรุง และควบคุมการทำงานของระบบบำบัดน้ำเสียของโรงงานให้มีประสิทธิภาพสูงสุดในขณะที่ต้นทุนหรือค่าใช้จ่ายในการบำบัดน้ำเสียต่ำสุดได้

จากที่กล่าวมานี้จะเห็นได้ว่าการจัดเก็บข้อมูล จึงเป็นปัจจัยที่สำคัญปัจจัยหนึ่งที่จะนำมาซึ่งการปรับปรุง และการพัฒนาระบบบำบัดน้ำเสียให้มีประสิทธิภาพสูงและต้นทุนต่ำ

จากการศึกษาระบบบำบัดน้ำเสียของโรงงานตัวอย่างพบว่า ข้อมูลต่าง ๆ ที่จำเป็นต้องใช้ในการปรับปรุงประสิทธิภาพการทำงานของระบบบำบัดน้ำเสีย หรือใช้ในการพิจารณาเพื่อลดต้นทุนในการบำบัดน้ำเสีย รวมทั้งใช้ในการทำรายงานส่งกรมโรงงานอุตสาหกรรม หรือกรมเจ้าท่า (สำหรับโรงงานที่ตั้งติดกับบริเวณริมน้ำ) ซึ่งข้อมูลดังกล่าวเหล่านี้ได้แก่

1. ลักษณะสมบัติของน้ำเสียที่สูบน้ำเข้า และไหลออกจากระบบบำบัดน้ำเสียแต่ละขั้นตอนการบำบัด
2. ลักษณะสมบัติหรือคุณภาพน้ำภายหลังได้รับการบำบัดก่อนปล่อยลงสู่ลำรางสาธารณะ หรือบ่อพักน้ำก่อนนำน้ำดังกล่าวกลับมาใช้ใหม่
3. ลักษณะทางกายภาพของระบบบำบัดน้ำเสียแต่ละขั้นตอนการบำบัดน้ำเสีย
4. ปริมาณน้ำเสียที่สูบน้ำเข้า และไหลออกจากระบบบำบัดน้ำเสียในแต่ละวัน

5. ปริมาณสารเคมีแต่ละชนิดที่ใช้ในการบำบัดน้ำเสียแต่ละขั้นตอน
6. ปริมาณไฟฟ้าที่ใช้ในแต่ละวัน
7. แหล่งที่มาของน้ำเสียแต่ละแหล่ง
8. ต้นทุนในการทำการบำรุงรักษาเครื่องจักร และค่าใช้จ่ายในการปรับปรุงพัฒนาระบบบำบัดน้ำเสีย

ซึ่งจากข้อมูลต่าง ๆ ที่ต้องการในการปรับปรุงพัฒนาระบบบำบัดน้ำเสียเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการบำบัดและเพื่อลดต้นทุนและควบคุมต้นทุนให้อยู่ในระดับต่ำ รวมทั้งใช้ประกอบรายงานการเดินระบบบำบัดน้ำเสียที่ต้องส่งให้ทางราชการด้วยนี้ ทางผู้วิจัยจึงได้ออกแบบตารางเพื่อใช้ในการจัดเก็บข้อมูลต่าง ๆ เหล่านี้ โดยพยายามที่จะให้มีจำนวนหน้าน้อยที่สุด โดยเก็บรายละเอียดให้มากที่สุด ได้ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ใบส่งตัวอย่างน้ำเสียและใบแจ้งผลวิเคราะห์น้ำเสีย

ตัวอย่าง : _____ หน่วยงาน _____ แผนก _____
 วันที่เก็บตัวอย่าง _____ เวลา _____ ผู้ส่งตัวอย่าง _____
 วันที่รับตัวอย่าง _____ เวลา _____ ผู้รับตัวอย่าง _____

UNIT	SAMPLE	ANALYSIS (mg / lit)										REMARK
		pH	SS	COD	BOD	OIL & GREASE	DS	MLSS	TKN	DO	P	
1. ACID POND												
2. ALKALI POND												
3. BALANCING BASIN												
4. FLOATATION TANK												
5. PRE-TREATMENT TANK												
6. AERATION BASIN												
7. SEDIMENTATION TANK												

ANALYSED BY : _____

APPROVED BY : _____

REMARK : _____
 _____
 _____
 _____
 _____

รูปที่ 4.6 แสดงตัวอย่างใบส่งตัวอย่างน้ำเสีย และใบแจ้งผลวิเคราะห์น้ำเสีย

**แบบฟอร์มบันทึกข้อมูล
ระบบบำบัดน้ำเสีย
ลักษณะสมบัติของน้ำเสีย ปรมาณี่เชื่อม**

วันที่ (ส.บ.ม.)	ปริมาณ น้ำเสีย (ลบ.ม.)	บ่อเก็บน้ำเสียที่มีสภาพเป็นกรด (นท./ลิตร)			บ่อเก็บน้ำเสียที่มีสภาพเป็นด่าง (นท./ลิตร)			บ่อปรับสภาพน้ำเสีย (นท./ลิตร)					หน่วยบำบัดไขมันและน้ำมัน (นท./ลิตร)					การผลัด										
		pH	COD	DS	pH	COD	DS	pH	SS	O & G	COD	BOD	DS	pH	SS	O & G	COD	BOD	DS	31	32	33	34	35	37	38	39	57
1																												
2																												
3																												
4																												
5																												
6																												
7																												
8																												
9																												
10																												
11																												
12																												
13																												
14																												
15																												
16																												
17																												
18																												
19																												
20																												
21																												
22																												
23																												
24																												
25																												
26																												
27																												
28																												
29																												
30																												
31																												
รวม																												
เฉลี่ย																												

รูปที่ 4.7 แสดงตัวอย่างตารางสำหรับบันทึกข้อมูลของระบบบำบัดน้ำเสีย (แผ่นที่ 1.)

**แผนกสิ่งแวดล้อม
รวมถาวรน้ำเสีย
สิ่งแวดล้อมน้ำเสีย ประมง**

วันที่	สิ่งแวดล้อมขั้นที่ 1 (มก./ลิตร)						บยเคมิสภาค (มก./ลิตร)					สิ่งแวดล้อมขั้นที่ 2 (มก./ลิตร)					ปริมาณสารเคมีที่ใช้ (กก.)			หมายเหตุ สภาพทั่วไปของระบบบำบัดน้ำเสีย	
	pH	SS	O&G	COD	BOD	DS	pH	MLSS	V30	DO	TKN	pH	SS	O & G	COD	BOD	DS	สารเคมี	โซดาไฟ		ปูนซีเมนต์
1																					
2																					
3																					
4																					
5																					
6																					
7																					
8																					
9																					
10																					
11																					
12																					
13																					
14																					
15																					
16																					
17																					
18																					
19																					
20																					
21																					
22																					
23																					
24																					
25																					
26																					
27																					
28																					
29																					
30																					
31																					
รวม																					
เฉลี่ย																					

รูปที่ 4.8 แสดงตัวอย่างตารางสำหรับเก็บข้อมูลของระบบบำบัดน้ำเสีย (แผ่นที่ 2.)

การควบคุมระบบบำบัดน้ำเสีย

การปฏิบัติงาน	ดำเนินการ โดย	วิธีการ
1. ควบคุม และเดินระบบบำบัดน้ำเสียแต่ละขั้นตอน	1. พนักงานควบคุมระบบบำบัดน้ำเสีย	1. ตามวิธีการในคู่มือการปฏิบัติ และขั้นตอนการทำงานของระบบบำบัดน้ำเสีย (บทที่ 4)
2. ควบคุมการปฏิบัติงานของพนักงานควบคุมระบบบำบัดน้ำเสีย	2. หัวหน้าหน่วย	2. ตรวจสอบปริมาณสารเคมีที่ใช้ และหรือตรวจสอบจากผลวิเคราะห์ตัวอย่างน้ำเสีย
3. เก็บตัวอย่างน้ำเสียแต่ละหน่วยบำบัด ส่งแผนกประกันคุณภาพเพื่อวิเคราะห์ลักษณะสมบัติของน้ำเสีย	3. พนักงาน ควบคุมระบบบำบัดน้ำเสีย	3. ตามวิธีในคู่มือการปฏิบัติงาน และขั้นตอนการทำงานของระบบบำบัดน้ำเสีย (บทที่ 4)
4. วิเคราะห์ทวนซ้ำผลการวิเคราะห์ตัวอย่างน้ำเสีย	4. พนักงานวิเคราะห์ ของแผนกประกันคุณภาพ	4. ตามวิธีการวิเคราะห์สารต่าง ๆ ของแผนกประกันคุณภาพ
5. ตรวจสอบ และยืนยันผลการวิเคราะห์ ก่อนรายงานผลการวิเคราะห์ให้ผู้เกี่ยวข้องทราบ	5. หัวหน้าแผนกประกันคุณภาพ	5. ตามขั้นตอนการตรวจสอบผลวิเคราะห์ ของแผนกประกันคุณภาพ
6. ติดตามผลวิเคราะห์ตัวอย่างน้ำเสีย ของแต่ละหน่วยบำบัด และรายงานหัวหน้าหน่วย	6. พนักงานควบคุมระบบบำบัดน้ำเสีย	6. ตามขั้นตอนในการสื่อสารข้อมูลของระบบบำบัดน้ำเสีย (บทที่ 4)
7. ตรวจสอบ และแก้ไขปัญหา การทำงานของแต่ละหน่วยบำบัด	7. หัวหน้าหน่วย หรือวิศวกรควบคุมระบบ	7. แก้ไขตามสาเหตุของปัญหา
8. รายงานผลวิเคราะห์ และการแก้ปัญหาเบื้องต้นของการทำงาน ของแต่ละหน่วยบำบัดให้หัวหน้าแผนกทราบ	8. หัวหน้าหน่วย หรือวิศวกรควบคุมระบบ	8. ตามขั้นตอนในการสื่อสารข้อมูล (บทที่ 4) และแก้ไขปัญหาตามสาเหตุของปัญหา
9. ตรวจสอบ และวิเคราะห์ปัญหา หรือวิธีการปรับปรุงการทำงานของระบบบำบัดน้ำเสียจากผลวิเคราะห์ตัวอย่างน้ำเสีย	9. วิศวกรควบคุมระบบบำบัดน้ำเสีย และหัวหน้าแผนก	9. เปรียบเทียบผลวิเคราะห์ที่ได้ กับค่ากำหนดของแต่ละหน่วยบำบัด (ตารางที่ 4.2)
10. ควบคุมต้นทุนของระบบบำบัดน้ำเสีย	10. วิศวกรควบคุมระบบบำบัดน้ำเสีย และหัวหน้าแผนก	10. ตรวจสอบปริมาณสารเคมี และพลังงานไฟฟ้าที่ใช้แล้วเปรียบเทียบกับมาตรฐานการใช้ หรือการคำนวณตามทฤษฎี (บทที่ 3)

การปฏิบัติงาน	ดำเนินการโดย	วิธีการ
11. รายงานผลการเดินระบบบำบัดน้ำเสียและการแก้ปัญหาต่าง ๆ ให้กับผู้บริหารระดับสูงทราบ	11. หัวหน้าแผนกประกันคุณภาพและหัวหน้าแผนกที่ควบคุมระบบบำบัดน้ำเสียอยู่	11. ตามขั้นตอนในการสื่อสารข้อมูลของระบบบำบัดน้ำเสีย (บทที่ 4)

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แผนการลดต้นทุนของระบบบำบัดน้ำเสีย

จุดประสงค์ เพื่อลดต้นทุนในการบำบัดน้ำเสีย

ขั้นตอนการดำเนินการเพื่อลดต้นทุนในการบำบัดน้ำเสีย

ขั้นตอนการดำเนินการเพื่อลดต้นทุน	คุณสมบัติของผู้ดำเนินการ	หมายเหตุ
1. รวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับต้นทุนในการบำบัดน้ำเสีย โดยอาจแบ่งเป็น 1.1 ต้นทุนคงที่ 1.1.1 ค่าใช้จ่ายในการบริหารและควบคุมระบบ 1.1.2 ค่าเสื่อมราคาเครื่องจักร 1.1.3 ค่าดอกเบี้ยการลงทุน 1.2 ต้นทุนแปรผัน 1.2.1 ต้นทุนค่าสารเคมี -ค่าสารส้ม -ค่าโซดาไฟ -ค่ายูเรีย -ค่าปูนขาว (อื่น ๆ ถ้ามี) 1.3 ต้นทุนอื่น ๆ 1.3.1 ค่าซ่อมบำรุงรักษาเครื่องจักร 1.3.2 ค่าใช้จ่ายในการปรับปรุงระบบ (อื่น ๆ ถ้ามี)	1. ต้องมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องการคิดต้นทุน, ประเภทของต้นทุนต่าง ๆ และทราบแหล่งที่มาของข้อมูลที่ต้องการ (ซึ่งอาจเป็นวิศวกรควบคุมระบบบำบัดน้ำเสีย, วิศวกรอุตสาหกรรม, หรือวิศวกรสาขาอื่น ๆ ที่ได้ศึกษาเรียนรู้เกี่ยวกับ Factory and Production Management หรือ Cost and Budgeting เป็นต้น)	
2. จัดทำโครงสร้างต้นทุนของการบำบัดน้ำเสีย (Cost structure)	2. มีความรู้ในเรื่องการคิดต้นทุน และการจัดทำโครงสร้างต้นทุน	
3. วิเคราะห์โครงสร้างต้นทุน เพื่อกำหนดลำดับความสำคัญของ Main cost structure เพื่อหาวิธีการลดต้นทุน	3. มีความเข้าใจในต้นทุนแต่ละตัวว่าคืออะไร ต้นทุนส่วนใดสามารถลดได้ และมีผลต่อระบบบำบัดน้ำเสียอย่างไร	

ขั้นตอนการดำเนินการเพื่อลดต้นทุน	คุณสมบัติของผู้ดำเนินการ	หมายเหตุ
4. ศึกษาและทำความเข้าใจเกี่ยวกับระบบบำบัดน้ำเสีย 4.1 กระบวนการบำบัดน้ำเสียแต่ละขั้นตอน 4.2 จุดประสงค์และวิธีการใช้สารเคมีแต่ละชนิดในระบบบำบัดน้ำเสีย 4.3 แหล่งกำเนิดน้ำเสีย, ปริมาณน้ำเสีย และลักษณะสมบัติของน้ำเสียแต่ละแหล่งกำเนิด	4. มีความรู้ในเรื่องระบบบำบัดน้ำเสียเป็นอย่างดี มีความเข้าใจในหลักการและวิธีการปฏิบัติงานในแต่ละขั้นตอนของระบบบำบัดน้ำเสียเป็นอย่างดี รวมทั้งต้องทราบถึงแหล่งที่มา, ปริมาณน้ำเสีย และลักษณะสมบัติของน้ำเสียจากแหล่งกำเนิดน้ำเสียแต่ละแหล่งด้วย (ได้แก่วิศวกรควบคุมระบบบำบัดน้ำเสียโดยเฉพาะ หรือจ้างวิศวกรที่ปรึกษาที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านก็ได้)	
5. ศึกษาทฤษฎีการบริหารการผลิต เพื่อนำมาประยุกต์ใช้กับกระบวนการบำบัดน้ำเสีย	5. ควรมีความรู้พื้นฐานในด้านการบริหารการผลิตมาบ้าง (ได้แก่ วิศวกรเคมี, วิศวกรอุตสาหกรรม, หรือผู้ที่ได้รับการอบรมเกี่ยวกับหลักการบริหารการผลิต)	
6. วิเคราะห์หาสาเหตุที่ทำให้ต้นทุนในการบำบัดน้ำเสียมีมูลค่าสูง	6. ต้องมีความรู้ความเข้าใจในระบบบำบัดน้ำเสียเป็นอย่างดี และต้องรู้ถึงที่มาของต้นทุนแต่ละตัวด้วย (ได้แก่วิศวกรควบคุมระบบบำบัดน้ำเสีย)	
7. ดำเนินการลดต้นทุน (แก้ไขปัญหที่สาเหตุที่วิเคราะห์ได้ในข้อ 6.)	7. ต้องมีความรู้ความเข้าใจในระบบบำบัดน้ำเสียเป็นอย่างดี และต้องรู้ถึงที่มาของต้นทุนแต่ละตัวด้วย (ได้แก่วิศวกรควบคุมระบบบำบัดน้ำเสีย ซึ่งต้องมีความรู้เกี่ยวกับที่มาของต้นทุนแต่ละตัวเป็นอย่างดีด้วย)	
8. ติดตามผลการดำเนินการลดต้นทุน	8. ต้องมีความรู้ความเข้าใจในวิธีการควบคุมระบบแต่ละขั้นตอนเป็นอย่างดี รวมทั้งต้องมีความเข้าใจในขั้นตอนการเบิกจ่ายสารเคมี และการนำสารเคมีไปใช้ด้วย และต้องรู้ถึงแหล่งข้อมูลดิบของต้นทุนด้วย (ได้แก่วิศวกรควบคุมระบบบำบัดน้ำเสีย)	

ขั้นตอนการดำเนินการเพื่อลดต้นทุน	คุณสมบัติของผู้ดำเนินการ	หมายเหตุ
9. ศึกษารูปแบบการจัดองค์กร เพื่อใช้ประกอบการพิจารณา 9.1 การกำหนดขั้นตอน และวิธีการทำงานของระบบบำบัดน้ำเสีย 9.2 รูปแบบการสื่อสารข้อมูลของระบบบำบัดน้ำเสีย	9. ควรมีความรู้ในเรื่องการจัดองค์กร ในหลาย ๆ แบบ เพื่อเปรียบเทียบข้อดีข้อเสียกับการจัดองค์กรของระบบที่ทำการศึกษายู่ (ได้แก่ วิศวกรสาขาต่าง ๆ หรือผู้ที่ได้รับการอบรมเกี่ยวกับรูปแบบการจัดองค์กรประเภทต่าง ๆ)	
10. จัดทำวิธีการทำงาน (Work instruction) ของระบบบำบัดน้ำเสียแต่ละหน่วยบำบัด เพื่อควบคุมต้นทุนและประสิทธิภาพการบำบัดน้ำเสียของระบบบำบัดน้ำเสีย	10. ต้องเข้าใจในวิธีการทำงานและควบคุมการทำงานของขั้นตอนต่าง ๆ ในการบำบัดน้ำเสียเป็นอย่างดี (ได้แก่ วิศวกรควบคุมระบบบำบัดน้ำเสีย, วิศวกรอุตสาหกรรม หรือวิศวกรสาขาอื่น ๆ ที่ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่องนี้อย่างจริงจังมาตั้งแต่เริ่มต้น)	
11. สรุปผลและจัดทำเป็นเอกสารไว้สำหรับอ้างอิงต่อไปในอนาคต	11. ต้องเข้าใจในขั้นตอนการดำเนินการต่าง ๆ เป็นอย่างดี	

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย